

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav informačních studií a knihovnictví

Bakalářská práce

Jitka Slavíková

**Analýza stavu a perspektiv meziknihovních výpůjčních
služeb ve Středočeské vědecké knihovně v Kladně**

The Analysis of the state and prospects of interlibrary loan services
in the Central Bohemian Research Library in Kladno

Praha 2015

Vedoucí práce: PhDr. Radka Římanová

Poděkování:

Ráda bych poděkovala především vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Radce Římanové za odborné vedení a poskytnuté konzultace, které byly při zpracování tématu velice přínosné. Poděkování patří také zaměstnancům SVK Kladno, jmenovitě řediteli SVK Ing. Jiřímu Mikovi, Ing. Evě Recmanové, PhDr. Ivaně Feldmanové, Silvii Matějkové a dalším kolegům za jejich čas a trpělivost při získávání informací. Chtěla bych také poděkovat celé své rodině za podporu při studiu i při psaní této práce.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů.

V Praze, dne 31. července 2015

.....
Jitka Slavíková

Abstrakt (česky)

Práce zpracovává téma meziknihovních výpůjčních služeb na obecné úrovni. Zmíněny budou i trendy dalšího rozvoje tohoto typu služeb. Analyzován je vývoj MVS ve Středočeské vědecké knihovně v Kladně a to zejména na základě existující evidence od roku 2004. Práce zachycuje funkční i organizační zajištění MVS v této knihovně v současnosti a na základě zjištěných skutečností a se zohledněním Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015 včetně internetizace knihoven uvede možné perspektivy rozvoje a zajištění MVS v Kladně.

Abstract (in English)

This thesis deals with the topic of interlibrary loan services (ILS) at general level. In addition, the trends of further development of this type of service are outlined. In specific technical part of this thesis, the development of ILS in the Central Bohemian Research Library in Kladno is analyzed, mainly on the basis of existing records since 2004. The thesis describes the function and organization of ILS in this library at present and taking into account The Concept of Development of Libraries in the Czech Republic for the years 2011 – 2015, including the implementation of internet in libraries, the thesis also lists the possible prospects of development and ensuring ILS in Kladno for the oncoming period.

Klíčová slova (česky)

meziknihovní výpůjční služby, Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
Centrální portál knihoven, analýza, trendy, výpůjčky

Klíčová slova (anglicky)

The Central Bohemian Research Library in Kladno, Central Portal of Czech
Libraries, interlibrary loan services, analysis, trends, loans

IDENTIFIKAČNÍ ZÁZNAM

SLAVÍKOVÁ, Jitka. *Analýza stavu a perspektiv meziknihovních výpůjčních služeb ve Středočeské vědecké knihovně v Kladně*. Praha, 2015. 51 s., VIII s. příl. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Radka Římanová.

OBSAH

1	ÚVOD	10
2	TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRO MVS	11
2.1	VYMEZENÍ POJMU MEZIKNIOVNÍ VÝPŮJČNÍ SLUŽBY	11
2.2	LEGISLATIVNÍ RÁMEC MVS	12
2.3	MEZIKNIOVNÍ VÝPŮJČNÍ SLUŽBY V RÁMCI KONCEPCE ROZVOJE KNIHOVEN ČR NA LÉTA 2011 – 2015	15
2.4	MEZIKNIOVNÍ VÝPŮJČNÍ SLUŽBA V CENTRÁLNÍM PORTÁLU KNIHOVEN	18
3	MEZIKNIOVNÍ VÝPŮJČNÍ SLUŽBA V PRAXI STŘEDOČESKÉ VĚDECKÉ KNIHOVNY V KLADNĚ	24
3.1	PROBLÉMOVÉ OKRUHY	24
3.2	POPIS SVK V KLADNĚ	24
3.3	ORGANIZACE MANAGEMENTU MEZIKNIOVNÍCH VÝPŮJČNÍCH SLUŽEB V SVK	28
3.4	PREZENTACE SLUŽBY MVS	30
	3.4.1 <i>Výpůjčky z fondu jiných knihoven pro uživatele SVK</i>	30
	3.4.2 <i>Výpůjčky z fondu SVK v Kladně pro uživatele jiných knihoven</i>	33
3.5	KVANTITATIVNÍ ANALÝZA VÝVOJE MVS V SVK	38
3.4	VYHODNOCENÍ TŘECH DÍLČÍCH VÝZKUMŮ	56
4.	ZÁVĚR	59
5.	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:	61
4	SEZNAM OBRÁZKŮ:	65
5	SEZNAM ZKRATEK:	67
6	SEZNAM PŘÍLOH:	68
	PŘÍLOHA A	I
	PŘÍLOHA B	II
	PŘÍLOHA C	VI
	PŘÍLOHA D	VII
	PŘÍLOHA E	VIII

Předmluva

Předkládanou bakalářskou práci jsem vypracovala jako svoji absolventskou práci oboru Informační studia a knihovnictví na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Tato bakalářská práce je vypracována v souladu se schváleným zadáním. Jejím cílem je analyzovat meziknihovní výpůjční služby (dále jen MVS) ve Středočeské vědecké knihovně v Kladně za období 2004 až 2014. Práce zpracovává téma meziknihovních výpůjčních služeb na obecné úrovni. Zmíněny budou i trendy dalšího rozvoje tohoto typu služeb. Analyzován je vývoj MVS ve Středočeské vědecké knihovně v Kladně a to zejména na základě existující evidence od roku 2004.

Práce zachycuje funkční i organizační zajištění MVS v této knihovně v současnosti a na základě zjištěných skutečností a se zohledněním Koncepte rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015 včetně internetizace knihoven uvede možné perspektivy rozvoje a zajištění MVS v Kladně. Při volbě tématu jsem využila skutečnost, že v SVK pracuji od roku 2003 v oddělení akvizice, a mohu zde sledovat a podílet se na postupném nárůstu knihovního fondu.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. V první z nich (*Úvod*) seznamuje s meziknihovními výpůjčními službami jako součástí systému meziknihovních služeb. Kapitola druhá (*Teoretická východiska pro MVS*) se zaměřuje na legislativní rámec služby a nastínění současných problémů s ní spojených. Seznamuje s koncepcí jako zdroje k stanovení dílčích cílů a v neposlední řadě k nejdůležitějšímu cíli, k vybudování centrálního portálu. Hlavní třetí kapitola (*Praxe MVS v SVK*) je nejobsáhlejší. Prakticky popisuje organizaci práce a seznamuje s managementem příslušného odboru a reaguje na rozhovor s jeho vedoucím pracovníkem. V této kapitole je rovněž kvantitativní analýza vývoje let 2004 a 2014 a vyhodnocení dílčích výzkumů. Závěr je věnován budoucnosti služby ve zkoumané organizaci.

V práci byly využity následující metody: analýza dokumentů a komparace. Bylo použito 27 informačních zdrojů, které tvoří legislativní dokumenty a metodické materiály. Čerpáno bylo také z webových stránek, především SVK v Kladně, Ústřední knihovnické rady a Centrálního portálu knihoven. Osobní dotazování bylo provedeno dohodnutým rozhovorem s vedoucí pracovnící Odboru služeb SVK v Kladně (viz Příloha B) a doplňující

konzultace s pracovníci IT, MVS a ředitelem SVK. Při zpracování byly využity i statistické údaje z NIPOSu [Lindnerová, 2015] za rok 2014, které nejsou dosud publikovány, a proto analýza poskytuje relevantní obraz o stavu v České republice.

Bakalářská práce je vytvořena v souladu s platnými vnitřními předpisy FFUK a dalšími metodickými pokyny a normativními dokumenty. Text práce (bez příloh) je o rozsahu 79 569 znaků. Pro dokladování a přehlednost některých údajů jsou grafy a tabulky vloženy přímo do textu práce. Použitá literatura a další zdroje jsou citovány dle platné normy ČSN ISO 690, pro citace v textu je použit Harwardský systém (forma jméno-datum).

1 Úvod

Meziknihovní výpůjční služby (dále jen MVS) jsou součástí systému meziknihovních služeb (dále jen MS), ke kterým podle Metodických pokynů pro meziknihovní služby v České republice kromě MVS patří meziknihovní informační služby a meziknihovní reprografické služby. Toto rozdělení vychází ze zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných a informačních služeb (knihovní zákon), kde je v § 2, písm. d) vymezen pojem meziknihovní služby. Každá z těchto částí nebo forem meziknihovních služeb má svoje specifika, zcela jiné organizační aspekty i problémové okruhy. Proto jsem se ve své práci zaměřila na problematiku MVS jako samostatné oblasti, ale tam, kde je použit termín meziknihovní služba nebo služby, vztahují se uváděné skutečnosti samozřejmě i na MVS jako jednu z jejích forem. V praktické části analyzuji proces MVS ve Středočeské vědecké knihovně v Kladně, ve které pracuji od roku 2003, napomáhám zde s distribucí dokumentů objednaných v rámci MVS a podílím se tak na této službě v knihovně, která je v současné době největším poskytovatelem MVS v České republice. [Česko, 2001].

2 Teoretická východiska pro MVS

2.1 Vymezení pojmu Meziknihovní výpůjční služby

Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) definuje Meziknihovní výpůjční služby jako [Planková, 2003]: „Komplex odborných a technických činností, které uskutečňují knihovny mezi sebou a jejich cílem je zprostředkovat svým uživatelům knihovní jednotky, popř. jejich kopie, bez ohledu na místo jejich uložení. Meziknihovní výpůjční služba je založena na principu reciprocity, z něhož pro zúčastněné instituce vyplývá povinnost poskytovat tyto služby z vlastních fondů, jsou-li o ně požádány.“ Stručně shrnuto pak „Cílem meziknihovních služeb a dodávání dokumentů je zajistit uživatelům přístup k dokumentům, které se nenacházejí v jejich vlastní knihovně.“ [Košťálová, 2014 s. 183]. Princip reciprocity a vzájemné povinnosti daný § 14 knihovního zákona je proto zcela zásadní pro fungování celého MVS. Dalším nutným předpokladem je i odpovídající technické a programové vybavení jednotlivých knihoven, tento předpoklad je ve výše uvedené definici zahrnutý pod pojmem komplex odborných a technických činností. V neposlední řadě je nutno do tohoto komplexu zahrnout i odborně vzdělané zaměstnance – knihovníky, kteří jsou schopni celou tuto složitou strukturu uvést do pohybu. Samotná myšlenka MVS vychází z potřeby odstranit rozpor mezi potřebou uspokojit specializované požadavky uživatelů na přístup ke konkrétním informacím a materiálům na straně jedné a omezenými kapacitami (finančními zdroji, knihovním fondem) poskytovatele na straně druhé. Myšlenka vychází z pojetí perspektivy světového knihovnictví jako směřování ke vzájemnému sdílení informačních zdrojů mezi knihovnami na úrovni regionální, státní i mezinárodní. Rozvoj MVS a dodávání dokumentů představuje pak základní formu vzájemné spolupráce knihoven a je významným nástrojem pro efektivní využívání informačních zdrojů pořízených z veřejných rozpočtů.

2.2 Legislativní rámec MVS

Základní právní normou, na jejímž základě MVS funguje, je *zákon č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných a informačních služeb (knihovní zákon)*. Jak již bylo uvedeno, vymezuje nejen pojem meziknihovních služeb, ale stanoví zejména základní parametry tohoto procesu. Meziknihovními službami, kam patří i MVS, se zabývá § 14 této právní normy. Princip reciprocity a vzájemné povinnosti platí oboustranně. Povinnost pro knihovnu, která nemá k dispozici požadovaný dokument, je dána v odst. 1, který stanoví, že: *„Pokud v knihovním fondu knihovny není dokument, jehož zpřístupnění si její uživatel vyžádal, má provozovatel této knihovny (dále jen „žádající knihovna“) povinnost v rámci meziknihovních služeb požádat provozovatele jiné knihovny o zprostředkování tohoto knihovního dokumentu, popřípadě o poskytnutí informace o něm (dále jen dožádaná knihovna).“* [Česko, 2001]. Nezávisí tedy na rozhodnutí žádající knihovny, zda podnikne kroky k obstarání požadovaného dokumentu, ale na základě tohoto ustanovení je povinna proces meziknihovní výpůjční služby pro tento požadavek zahájit. Další podmínkou, bez které není fungování MVS možné, je povinnost dožádané knihovny tento požadavek akceptovat podle § 14 odst. 2 téže právní normy, kde je doslova uvedeno, že: *„Dožádaná knihovna je povinna žádající knihovně pro jejího uživatele knihovní dokument ze svého knihovního fondu zprostředkovat tak, že požadovaný knihovní dokument žádající knihovně zapůjčí nebo jí poskytne informace, kde se požadovaný knihovní dokument nalézá.“* [Česko, 2001]. Jak je zřejmé, zákon zde nestanoví pouze povinnost dožádané knihovny, ale i v základních rysech způsob plnění tohoto požadavku. Na žádající knihovnu je pak vložena v odst. 3 povinnost vrátit zapůjčený dokument v dohodnuté lhůtě a odpovídajícím stavu. Z toho jednoznačně vyplývá odpovědnost žádající knihovny za poškození nebo dokonce ztrátu knihovního dokumentu. Knihovní zákon řeší i základní ekonomický rámec fungování MVS. Tyto služby a dále meziknihovní informační služby je knihovna (rozumí se žádající i dožádaná) povinna podle odst. 4 poskytovat bezplatně. Jedinou výjimkou je možnost provozovatele knihovny požadovat úhradu nákladů na dopravu knihovního dokumentu. Zákon však přesně nestanoví, jaký subjekt bude v konečné fázi tuto úhradu provádět. Konečně

knihovní zákon stanoví povinnost vést evidenci meziknihovních služeb, tedy i MVS, které poskytl. Z takové evidence poskytnutých služeb SVK Kladno vychází i moje práce v dalším zpracování tématu MVS. Zákon o knihovnictví je základní právní normou. Neřeší podrobnosti služby co do náležitostí žádosti o zprostředkování knihovního dokumentu a další podrobnosti, zejména ve vztahu k zahraničním knihovnám. Tyto parametry jsou stanoveny podle § 14 odst. 6 knihovního zákona prováděcím právním předpisem. [Česko, 2001]

Tímto předpisem je *Vyhláška Ministerstva kultury č. 88/2002 Sb. k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb*. Ministerstvo kultury stanoví mimo jiné proto touto vyhláškou náležitosti o zprostředkování knihovního dokumentu a určuje, kteří provozovatelé knihoven jsou povinni předávat žádosti o zprostředkování knihovního dokumentu v rámci meziknihovní služby zahraničním knihovnám, popřípadě poskytnout provozovateli knihovny účastníci se mezinárodní meziknihovní služby metodickou pomoc. Vyhláška v § 2 stanoví formu žádosti o zprostředkování jako písemnou, popřípadě elektronickou a dále údaje, které musí žádost obsahovat. Patří sem podrobné údaje, které umožňují identifikaci knihovního dokumentu, údaje umožňující identifikaci žádající knihovny, údaje umožňující identifikaci dožádané knihovny, požadavky na způsob zprostředkování knihovního dokumentu a lhůtu, ve které má být žádost vyřízena. Žádost o zprostředkování knihovního dokumentu, který nemá charakter tiskoviny, obsahuje kromě výše zmíněných údajů i technickou specifikaci knihovního dokumentu. Je tedy zřejmé, že v žádosti o zprostředkování knihovního dokumentu musí být uvedeny přesné údaje, umožňující nezaměnitelnou identifikaci jak účastníků procesu, tak předmětu MVS. Vyhláška dále určuje provozovatele knihoven k zajištění mezinárodní meziknihovní služby. Povinnost předávat žádosti o zprostředkování knihovního dokumentu v rámci meziknihovní služby zahraničním knihovnám a poskytovat metodickou pomoc provozovateli knihovny účastníci se mezinárodní meziknihovní služby má provozovatel Národní knihovny ČR (dále jen NK ČR), Národní technické knihovny, Knihovny AV ČR, Moravské zemské knihovny v Brně, Vědecké knihovny v Olomouci a Národní lékařské knihovny. Prostřednictvím těchto knihoven se

předávají žádosti o zprostředkování knihovního dokumentu v rámci meziknihovni služby zahraničním knihovnám a jejich prostřednictvím se žádá o metodickou pomoc v tomto procesu. Funkci centra meziknihovních služeb České republiky plní na základě § 9 odst. 2 písm. d) knihovního zákona Národní knihovna ČR. Též instituci byly dle vyhlášky č. 88/2002 Sb. uloženy povinnosti v mezinárodních meziknihovních službách včetně stanovení metodiky v těchto oblastech. Národní knihovna ČR vydala proto v roce 2002 dokument *Metodické pokyny pro meziknihovni služby v České republice*.

Tento dokument vymezuje základní pojmy v oblasti meziknihovních služeb, zejména však stanoví jednotnou metodiku práce ve vnitrostátních i mezinárodních meziknihovních službách. Pro efektivní, rychlé a kvalitního získávání dokumentů v rámci MVS je totiž třeba zachovávat pravidla směřování požadavků, tj. žadanek či objednávek. Je také nutné, aby dožádaná knihovna, která nemá dokument ve svém knihovním fondu, po předchozím bibliograficko – lokačním prověření postoupila požadavek knihovně, která knihovní dokument vlastní, a to pokud možno na základě teritoriálního principu a s přihlédnutím k odbornému fondu dožádané knihovny. Kromě Národní knihovny ČR, která je národním centrem MS, mají v tomto systému významnou úlohu krajské knihovny, které plní funkci krajských center MS. Tyto knihovny garantují dostupnost domácí produkce dokumentů pro knihovny v kraji a dostupnost regionální produkce po knihovny v ČR. Předpoklad dostupnosti vychází z toho, že krajské knihovny mají (nebo by měly mít) dostatečné prostředky na akvizici, jsou příjemci povinných výtisků a disponují tedy kvalitním knihovním fondem. Směrem do zahraničí hraje pak nezastupitelnou úlohu NK ČR. V posledních letech však sílí hlasy po přepracování Metodických pokynů tak, aby knihovnám i jejich zřizovatelům jednoznačně určily podmínky pro poskytování MVS. Jak uvádí Ivo Kareš [2014, s. 174] „*Nejpalčivější je jistě problém finanční – na jedné straně knihovní zákon ukládá, aby služba byla zdarma, na druhé straně knihovnám umožňuje požadovat úhradu nákladů spojených s přepravou materiálů. Zůstávají zde i problémy spojené s tím, které knihovní dokumenty jsou knihovny ochotné / povinny ze svých fondů poskytovat, lhůty dodání, způsob a evidence žadanek atp.*“ V témže dokumentu [s. 175] uvádí, že: „*V oblasti veřejných*

knihoven bylo v roce 2013 odesláno celkem takřka 300 000 požadavků na MVS výpůjčku a více než 94 % bylo kladně vyřízených,“ MVS se tak staly důležitou a často využívanou součástí knihovních služeb jako celku. Přes existenci zákonných úprav však došlo v průběhu let mezi jednotlivými knihovnami k rozdílům v pojetí poskytování MVS. Jedná se o vylučování některých dokumentů z MVS a o různé přístupy ke zpoplatňování těchto služeb. Proto byla v první polovině roku 2014 na půdě Sekce pro služby Sdružení knihoven ČR zahájena jednání o možnostech optimalizace MVS. Přes řadu podnětů a návrhů se však ukázalo, že tato platforma není příliš vhodná pro nalezení jednotného řešení problémů a je spíše prostorem pro výměnu názorů a zkušeností, než místem, kde by byl prosazen závazný dokument pro celý systém MVS v knihovnách. V spolupráci s NK ČR by tedy měla následovat aktualizace metodického pokynu pro MVS. Významnou roli by měla sehrát v tomto procesu i pracovní skupina pro MVS a dodávání dokumentů (dále jen DDS) při Radě Centrálního portálu knihoven (dále jen CPK).

2.3 Meziknihovní výpůjční služby v rámci Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015

Koncepce rozvoje knihoven je souhrnným materiálem vypracovaným na základě potřeby stanovení cílů a priorit při zvyšování úrovně knihovnických činností jako celku. Základním východiskem pro její zpracování byl dokument *Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2004 – 2010*, přijatý usnesením vlády ČR dne 7. července 2004, aktualizovaný v roce 2007, dále strategie *Státní kulturní politika na léta 2009 – 2014*, přijatá usnesením vlády ČR ze dne 19. listopadu 2008, v širším kontextu hlavní hospodářské reformní agendy Evropské unie *EVROPA 2020 – Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění*. Řada dílčích cílů koncepce přímo reaguje na stěžejní iniciativy *Strategie EVROPA 2020*. Pro moji práci jsou významné zejména cíle vytvoření podmínek pro zajištění rovného přístupu ke všem druhům publikovaných dokumentů pro účely vzdělávání, výzkumu, vývoje a zpřístupňování kulturního dědictví **dílčí cíl 4**, a pak hlavně vytvoření jednotného rozhraní systému knihoven s cílem zprostředkování všech

nabízených služeb z každé knihovny **dílčí cíl 6**. Oba uvedené cíle jsou vzájemně provázány.

Cíl č. 4 – vytváření podmínek pro zajištění rovného přístupu k informacím je ve vztahu k MVS vlastně jedním z nutných atributů při jejich výkonu a provozování, vzhledem k tomu, že podstatou MVS je zajišťování požadovaných dokumentů pro všechny uživatele bez rozdílu. Nutnost tohoto přístupu je dána již v § 2 písm. a) knihovního zákona, kde je tímto způsobem definována knihovna jako: *“...zařízení, v němž jsou způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu poskytovány veřejné a informační služby...”* [Česko, 2001]. Ke sjednocení výkladu pojmu rovnosti a jeho aplikace do knihovní praxe vydalo Ministerstvo kultury v roce 2012 dokument *Metodické vyjádření Ministerstva kultury k problematice poskytování veřejných a informačních služeb způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu*. Dle vyjádření MK nemusí být princip zavedený v § 2 písm. a) knihovního zákona dodržen v případech, kdy je toto nedodržení odůvodněno objektivní okolností (např. zvýhodnění zaměstnanců vlastní knihovny odůvodněná pracovněprávním vztahem, zvýhodněné využití např. specializované lékařské knihovny vlastním zdravotnímu personálu, zákaz poskytování dokumentů s pornografickým obsahem mladistvým, atd.). Naproti tomu MVS pro obecného žadatele je činnost v podstatě běžného typu, princip rovného přístupu proto zde musí být uplatněn, není důvod tedy zpochybňovat tento požadavek kladený zákonem.

Vztah mezi cílem č. 4 a cílem č. 6 však funguje i opačně. Aby knihovna mohla naplnit dikci zákonem daného rovného přístupu k informacím či dokumentům, jejichž záznamy má ve svém katalogu, ale v rozhodující chvíli je nemá k dispozici, musí použít neselektivně systém MVS jako nástroj k dosažení této rovnosti a pokusit se tak zajistit přístup k požadovaným dokumentům jinou formou. V této souvislosti je třeba také zmínit dlouhodobý cíl digitalizace dokumentů, neboť také ten je nástrojem pro dosažení rovnosti přístupu k informacím. Díky digitalizaci může knihovna zpřístupnit dokument pro další uživatele i poté, kdy se jeho fyzický stav zhoršil natolik, že už neumožňuje jeho výpůjčku, nebo kdy knihovna musí využití původního dokumentu omezit (např. pouze pro badatele prokazatelně řešící určitý

problém). V rámci tohoto cíle byla zdůrazněna nutnost formulovat principy a priority pro oblast zpřístupnění autorských děl a dalších předmětů ochrany podle autorského zákona pro potřeby vzdělávání, výzkumu a vývoje v digitálním prostředí na internetu a dále vytvořit podmínky pro snadné licencování osiřelých děl a děl komerčně nedostupných a konečně uvést do souladu způsob ochrany práv duševního vlastnictví s národními, unijními a mezinárodními předpisy. Dle materiálů Ústřední knihovnické rady [Ústřední ..., 2012] byly formulovány principy pro zpřístupnění děl nedostupných na trhu ve smyslu, že vše, co bylo digitalizováno, bude přístupné prostřednictvím knihoven poskytujících veřejné knihovnické a informační služby (dále jen VKIS). Dále byl na základě jednání se zainteresovanými stranami vytvořen společný návrh novely autorského zákona, který řeší zmíněnou problematiku zpřístupnění osiřelých děl, děl nedostupných na trhu a uzavírání hromadných licencí. Platnost novely se předpokládá k 1. 1. 2016 po uskutečnění nezbytných legislativních změn. Na základě výše uvedeného se proto jeví jako nutnost vybudování infrastruktury v oblastech:

- registr děl nedostupných na trhu,
- centrální systém zpřístupnění děl nedostupných na trhu a dalších e-dokumentů, který by zajistil potřebné služby ve všech knihovnách (zpřístupnění na místě samém, vzdálený přístup, e-půjčované) včetně ochrany a vypořádání autorských práv,
- metodika práce s osiřelými díly.

Cíl č. 6 byl stanoven zejména proto, že knihovny nabízejí svým uživatelům řadu databází, obsah digitálních knihoven a dalších informačních zdrojů. Tyto služby jsou značně roztržité a běžný uživatel mnohdy není schopen využít informační potenciál, kterým knihovny disponují. Proto je cílovým stavem, kterého má být v této oblasti dosaženo, vytvoření silného CPK, poskytujícího kvalitní, pohotové služby, které umožní uživateli získat požadovaný dokument, ať už v tištěné nebo digitální formě, nebo informaci bez ohledu na místo, kde se nachází uživatel a kde dokument, resp. zdroje informace. Tedy aby uživatel kterékoliv knihovny bez ohledu na její velikost, umístění nebo specializaci mohl využívat všechny služby a zdroje, které nabízí systém knihoven České republiky (dále jen ČR) jako celek. CPK by měl dále

umožnit vrácení dokumentů v jakékoliv knihovně a možnost eventuálních plateb za poskytnuté knihovnické služby elektronickou formou. Přínos projektu je i v rozvoji knihoven a odstranění nevyrovnané úrovně služeb, k níž při asi 6000 knihovnách působících v ČR dochází. Úplné zprovoznění a zapojení do projektu všech spolupracujících knihoven se plánuje na rok 2020.

Dílcím, ale pro moji práci podstatným cílem v rámci vytváření CPK je pak optimalizace systému meziknihovních výpůjčních služeb a dodávání dokumentů s důrazem na rychlost, pohotovost, spolehlivost a efektivní využití informačních zdrojů. Garantem cíle jsou NK ČR a Moravská zemská knihovna v Brně. Cíl má i regionální rozměr, neboť předpokládá součinnost krajů a krajských knihoven, tedy i Středočeské vědecké knihovny v Kladně. V rámci tohoto cíle probíhá v roce 2015 příprava na vstup NK ČR do Virtuální polytechnické knihovny (dále jen VPK), která je nejvíce propracovaným systémem dodávání dokumentů (dále jen DDS) v ČR. Po úspěšném zapojení NK ČR do VPK dojde ke sjednocení DDS NK ČR do VPK. Pro knihovny, které využívají v této oblasti obě služby, tak dojde ke značnému zjednodušení, zefektivnění poskytovaných služeb a sjednocení předplatných, která mají nyní knihovny jak v DDS NK ČR, tak ve VPK. VPK by se postupně měla stát ústředním nástrojem nejen pro poskytování DDS, ale také pro oblast MVS. V rámci VPK je možné jednoduše mezi knihovnamí účtovat za poskytnuté služby bez ohledu na jejich charakter, což je aktuální zejména v situaci, kdy řada knihoven začíná požadovat úhradu nákladů za dopravu dokumentů v rámci MVS. Od konce roku 2014 existuje vazba mezi Souborným katalogem ČR (dále jen SK ČR) a VPK a ze SK ČR je možné zadat ve VPK objednávku na kopie (klasické i DDS). Obdobným způsobem by byla ze SK ČR nabídnuta možnost objednat prostřednictvím VPK výpůjčku MVS a rovnou na ni navázat vyúčtování případných poplatků [Koncepce ..., 2012].

2.4 Meziknihovní výpůjční služba v Centrálním portálu knihoven

Problematika MVS se v rámci naplňování Koncepce řeší současně s dalšími úkoly souvisejícími s budováním Centrálního portálu knihoven. „Projekt Centrální portál českých knihoven umožní klientům získat požadované dokumenty v tradiční tištěné nebo digitální formě a pohotově a komplexně

informace kdykoli, odkudkoli a kdekoli“ [Knihovny.cz, 2011]. Projekt je řízen Radou CPK. Jednotlivá hlavní témata řešená v rámci tohoto projektu pokrývají pak pracovní skupiny, jejichž úkolem je koordinace prací a návazné činnosti probíhajících v těchto tématech. Pracovní skupiny jsou celkem čtyři, pracovní skupina pro centrální portál, pracovní skupina pro interoperabilitu, identity a on-line platy, pracovní skupina pro informační zdroje a konečně pracovní skupina, jejíž činnost je zásadní pro problematiku řešenou touto prací, skupina pro MVS a DDS. „Tato pracovní skupina připravuje design poskytování meziknihovních služeb (včetně MVS) v rámci CPK. Výraznou součástí designu meziknihovních služeb v rámci CPK je integrace služby DDS do toku meziknihovních služeb. V oblasti DDS se pracovní skupina aktuálně zaměřuje na užší propojení systémů VPK a elektronické dodávání dokumentů (dále jen EDD), integraci možnosti distančního uzavírání smluv ve VPK a propojení VPK se Souborným katalogem ČR. Do budoucna by měla VPK umožnit i objednávání meziknihovních výpůjčních služeb (při propojení na Souborný katalog ČR) a dalších meziknihovních služeb s možností účtovat realizované služby centrálně v prostředí VPK. VPK by se tak postupně měla vyvinout do centrálního modulu pro meziknihovní služby” [Knihovny.cz, 2011].

Podstatou Koncepce rozvoje knihoven a CPK jako důležitého nástroje k její realizaci je stanovení několika prioritních os postupu procesu. Prioritní osa CPK, která se bezprostředně dotýká problematiky MVS a řeší ji tato pracovní skupina, je definována jako cíl č. 4 a cíl č. 6 (viz bod 2. 3. práce). Od roku 2012, kdy na základě schválené *Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015* byly v únoru 2013 vytvořeny pracovní skupiny, je tento proces stále více konkretizován a zpřesňován. V roce 2013 proběhla přípravná fáze, v roce 2014 byl pak zpracován *Projektový záměr č. 4* [Knihovny.cz, 2011], jehož součástí je i oddíl meziknihovní služby a dodávání dokumentů. Projektový záměr v oblasti MS a DDS shrnuje stav k datu zpracování projektového záměru, tj. k 3. 10. 2014, předpokládaný stav v roce 2015 a zejména z klasických tištěných knihovních fondů a podmínky výpůjčky stanovuje půjčující knihovna. Pro ověřování dostupnosti požadovaných dokumentů na území ČR knihovny využívají katalogy konkrétních knihoven či jednotlivých digitálních knihoven i zdroje souborného charakteru. Požadavky

na meziknihovní služby si pak knihovny mezi sebou předávají prostřednictvím e-mailu, pomocí on-line formulářů jednotlivých knihoven, formulářů souborných katalogů nebo zadávání požadavků přímo v katalogu dožádaných knihoven. Výpůjčky a kopie vyzvedává osobně odpovědný knihovník nebo jsou zasílány poštou na adresu žádající knihovny. Evidence požadavků na meziknihovní služby je vedena v modulech MVS v rámci knihovních systémů, v databázích vytvořených k tomuto účelu, tabulkách v Excelu, případně ještě v papírové podobě. Na základě výše uvedeného lze pak stanovit několik faktorů, které ovlivňují efektivnost poskytování MVS:

- roztržitost informace v tištěných, elektronických a digitalizovaných fondech knihoven,
- MVS jsou dosud poskytovány většinou z fyzických knihovních fondů bez dostatečné míry digitalizace,
- rozdílný přístup partnerských knihoven co do širě poskytované nabídky, rychlosti uspokojování požadavků a výše akceptovaných finančních úhrad,
- nedostatečná personální a technická podpora MVS v některých knihovnách, finanční náročnost MVS a mnohdy nedostatečná propagace.

Od současného stavu k cíli, kterým je silný CPK zajišťující jednotný přístup do systému českých knihoven, kdy každá knihovna bude působit jako rozhraní do celého systému a každý knihovník bude schopen poskytnout komplexní službu, vede dlouhá a určitě ne jednoduchá cesta, na které budou knihovny muset společně překonávat překážky technologické, finanční, ale i lidské. Čeká je totiž nejen vytipování zdrojů důležitých pro české knihovny a jejich uživatele a volba optimálních nástrojů pro jejich integraci a zpřístupnění, ale i hledání cest ke sdílení uživatelských identit, využití on-line plateb, zlepšení meziknihovních služeb a dodávání dokumentů. Splnění tohoto cíle je jednou z rozhodujících podmínek naplnění vize celé *Koncepce: Klient říká: „V krásné, přívětivé a pohodlné knihovně rychle obsloužen příjemným, kvalifikovaným, očividně spokojeným a motivovaným personálem nebo z pohodlí domova bez ohledu na národnost či handicap, v kteroukoliv denní či noční dobu získám požadovanou kvalitní službu.“* [Koncepce .., 2012].

Projektový záměr předpokládá, že v roce 2015 by se měl CPK dostat do pozice nejdůležitějšího zdroje informací pro poskytování meziknihovních služeb a služeb DDS, a to jak individuálním uživatelům, tak knihovnám. Žádost o zprostředkování MVS, zejména ze strany uživatele, musí být jednotná a jednoduše zadatelná – uživatel potvrdí zájem o vyzvednutí dokumentu v cílové knihovně a projeví souhlas s eventuálním poplatkem, který mu za službu bude účtován. Doplnění ostatních náležitostí žádosti do jednotného formuláře objednávky meziknihovních služeb provede pak CPK na základě informace o uživateli, požadovaném dokumentu a cílové knihovně, kde je uživatel registrován. Vyplněný formulář společně s informacemi o dostupnosti požadovaného dokumentu předá CPK do knihovny, v níž je uživatel registrován, nebo přímo do knihovny, která dokument vlastní, podle toho, zda objednávku zadává přímo čtenář nebo knihovna za svého uživatele. Možnost objednat službu MVS prostřednictvím jednotné žádanky jako součást CPK ostatně uvádí ve svém článku *CPK a MVS* i Karolína Košťálová [Košťálová, 2014], která prováděla průzkum očekávání knihoven a uživatelů ve vztahu k CPK z pohledu meziknihovních služeb.

Cílovým stavem pro rok 2020 je pak řešení požadavků na meziknihovní služby sdílením entit, objednávka MS (a DDS) bude standardní součástí služeb poskytovaných CPK. Bez ohledu na technické a systémové vybavení knihoven bude pomocí jednotného nástroje k dispozici knihovnám nabídka celé škály služeb při poskytování MVS, přes evidenci požadavků až po konečné vyúčtování. „*Na CPK by měl navazovat nástroj, který knihovnám umožní vzájemné účtování meziknihovních služeb – za základ tohoto nástroje je možné považovat VPK.*“ [Košťálová, 2014, s. 184]. Informace o celém fondu knihovny budou obsahovat on-line katalogy, informace budou propojeny se zvoleným řešením pro MS a bude možné jich využít při vyřizování objednávek MS, tedy i MVS jako jejich součástí.

Dosavadní činnost pracovních skupin zhodnotilo zasedání Rady CPK v listopadu 2014 a následně dne 15. 6. 2015. Na tomto zasedání byl shrnut současný stav prací na MVS v rámci CPK v letošním roce. Podle příspěvku K. Košťálové [Knihovny.cz, 2011] by se universálním a kompletním nástrojem pro poskytování meziknihovních služeb měla stát VPK. Připravuje se navázání

dosavadních již funkčních služeb MVS (a EDD) v CPK na VPK. Dalším krokem, který se připravuje v letošním roce, je propojení SK ČR a VPK v oblasti MVS. Od června je ve VPK pro knihovny nově připravena i možnost objednávat i klasické meziknihovni výpůjční služby pro knihovny, které jsou zapojené do VPK a tuto službu si aktivují. Výhodou je pak možnost navázat na realizovanou objednávku (a případně i účtování) prostřednictvím nástrojů VPK. Nedostatkem zůstává přitom fakt, že v prostředí VPK není možné do objednávek MVS dodat bibliografické údaje dokumentu, vzhledem k tomu, že Souborný katalog VPK obsahuje pouze záznamy seriálů. Proto je nutná vazba na záznamy ze SK ČR, do menu „Služby pro knihovny“ bude doplněna možnost objednat MVS přes VPK. Ze strany SK ČR bude VPK předáno systémové číslo konkrétního záznamu, bibliografické údaje budou ze SK ČR do VPK staženy přes server NK ČR a doplněny do objednávkového formuláře ve VPK. Na straně VPK pak proběhne srovnání knihoven ze záznamu SK ČR a knihoven, které jsou ochotné přes VPK přijímat objednávky MVS, v případě shody knihovník vybere dožádanou knihovnu a té prostřednictvím VPK odešle požadavek na MVS.

Co se týče modelu fungování MVS (a EDD), služby MVS by se měly nabízet pouze u dokumentů, které nemá domovská knihovna konkrétního čtenáře ve svém fondu. Vzhledem k tomu, že se jedná o samotný princip MVS, je tento přístup logický. Objednávka MVS zadaná uživatelem bude předána jeho domovské knihovně k vyřízení, a to buď prostřednictvím VPK (zakládající a partnerské knihovny CPK) nebo mailem (ostatní knihovny). Mimo rámec MVS/EDD by CPK měl všem zájemcům nabídnout možnost zadat požadavek na papírovou kopii z dokumentu nalezeného v CPK a tuto objednávku předat knihovně, která podle CPK dokument vlastní. Pro všechny tyto úkony a postupy v rámci procesu zapojení MVS do CPK je nyní nutno připravit uživatelské scénáře.

Středočeská vědecká knihovna v Kladně (dále jen SVK), jako knihovna, v níž jsem zaměstnána a jejíž praxi v poskytování MVS se budu věnovat v další části své práce, zatím nevyužívá služby VPK, nicméně předpokládá se, že se do systému VPK také zapojí. V současné době SVK patří mezi 23 zakládajících knihoven, které se budou podílet na využívání

a testování CPK v pilotní fázi projektu. Realizací pilotní verze portálu je pověřena Moravská zemská knihovna

CPK spojí navzájem neslučitelné i funkčně omezené brány či portály, čímž umožní přístup k fondům pro všechny zúčastněné instituce. CPK je bezesporu jeden z nejdůležitějších projektů v českém knihovnictví.

3 Meziknihovní výpůjční služba v praxi Středočeské vědecké knihovny v Kladně

3.1 Problémové okruhy

Následuje výčet problémů s kterými se potýká většina knihoven zajišťujících MS v ČR:

- autorský zákon,
- problém finanční náročnosti pro dožádanou knihovnu,
- problém stanovení formy výpůjčky v žádající knihovně,
- problém, co je předmětem MVS z hlediska obsahu,
- problém, co je předmětem MVS z hlediska zpřístupnění,
- problém, jak žádat o MVS,
- problém dosažitelnosti dokumentů pro vlastní uživatele versus vyřízení požadavků od jiných knihoven,
- problém vyřízení – termíny vyřízení,
- problém zavedení jednotného metodického materiálu,
- osoba uživatele jako problém,
- problém evidence.

3.2 Popis SVK v Kladně

Středočeská vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace, sídlí na adrese Generála Klapálka 1641 v Kladně. K hlavní budově patří dvě administrativní budovy v jejím sousedství a pět dislokovaných pracovišť se skladovými prostory, které se nacházejí na území města Kladna. Současným ředitelem je od roku 2012 Ing. Jiří Mika. Zřizovatelem je Středočeský kraj. URL adresa je <http://www.svkkk.cz>. SVK je krajská knihovna, která je zřízena jako příspěvková organizace Středočeského kraje zřizovací listinou schválenou usnesením Zastupitelstva Středočeského kraje č. 72-11/2010/ZK ze dne 9. 6. 2010.

Obrázek 1 Hlavní budova SVK v Kladně

Zdroj: vlastní

Knihovna poskytuje veřejné knihovnické a informační služby ve smyslu zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování knihovnických a informačních služeb (dále jen knihovní zákon), ve znění pozdějších předpisů. SVK je univerzální veřejnou knihovnou, která poskytuje služby způsobem zaručujícím rovný přístup všem uživatelům. Registrovaným uživatelem se může stát každý občan starší 12 let. SVK plní regionální funkce knihoven a vykonává další knihovnické a informační činnosti na úrovni kraje.

Knihovna zahájila činnost jako Lidová knihovna 5. září 1897. V roce 1954 se z prostor kladenského zámku přestěhovala do budovy bývalého okresního zastupitelstva a výboru. Tento secesní Okresní dům, je dnes hlavní budovou knihovny a byl vystavěn v letech 1909-1910 podle projektu Josefa Maříka a Karla Šidlíka (žáka Jana Kotěry) známým kladenským stavitelem Antonínem Procházkou. Budova je nemovitou kulturní památkou, chráněná státem ve smyslu zákona č. 20/87 Sb., která je zapsána v Ústředním seznamu nemovitých kulturních památek ČR a letos zde oslaví **118 let své činnosti**. [SVK, 2005].

- r. 1960 – knihovna byla pověřena krajskou metodickou působností,

- r. 1965 – knihovna byla pověřena funkcí vědecké knihovny,
- r. 1969 – knihovna získala právo povinného výtisku na tisky Středočeského kraje,
- r. 1979 – knihovna získala celostátní právo povinného výtisku na neperiodické publikace,
- r. 1980 – knihovna získala právo povinného výtisku periodických dokumentů,
- r. 1993 – knihovna se stala vydavatelem oborového měsíčníku pro knihovny Čtenář,
- r. 1996 – navázána spolupráce s Knihovnou a tiskárnou pro nevidomé K. E. Macana v Praze a se Sjednocenou organizací nevidomých a slabozrakých v Kladně,
- r. 1996 – uživatelské veřejnosti byl zpřístupněn Internet,
- r. 1996 – byl zakoupen automatizovaný knihovnický systém Rapid Library od hodonínské firmy Cosmotron,
- r. 1996 – v listopadu poprvé vystaven na internetu elektronický katalog knihovny,
- r. 2001 – zřizovatelem knihovny se stal Středočeský kraj,
- r. 2001 – v přístavbě hlavní budovy byly vybudovány sklady s kompaktními regály,
- r. 2002 – došlo k oddělení městské funkce Středočeské vědecké knihovny a zřízení samostatné městské knihovny od 1. 1. 2003,
- r. 2003 – SVK ztratila právo na povinný výtisk neperiodických publikací vydavatelů se sídlem na území hlavního města Prahy,
- r. 2006 – zpřístupněn PC pro nevidomé a rakově postižené občany,
- r. 2007 – webová verze časopisu Čtenář,
- r. 2012 – zakoupeny čtečky elektronických knih,
- r. 2013 – instalován Bibliobox na vracení dokumentů mimo výpůjční dobu
- r. 2014 – vytvořeno validační místo pro ověřování identifikátoru mojeID. [SVK, 2005].

SVK vytváří univerzální knihovní fond, jehož součástí je speciální fond regionálních dokumentů se vztahem ke Středočeskému kraji a trvale uchovává

konzervační fond (publikace získané jako povinné výtisky) a historický fond (staré tisky, unikáty, bibliofilská vydání, rukopisy aj.). SVK nakupuje knihy do výměnného fondu, z kterého je v součinnosti se čtyřmi pověřenými knihovnami zapůjčuje 832 menším knihovnám ve Středočeském kraji. Pověřenými knihovnami jsou: Městská knihovna Benešov, Městská knihovna Kutná Hora, Knihovna města Mladá Boleslav a Knihovna Jana Drdy Příbram. [SVK, 2005].

- knihovna měla k 31.12.2014 **4574** registrovaných uživatelů,
- přírůstek – fond SVK za rok 2014 byl **14 026** knihovních jednotek (dále jen kj),
- přírůstek – výměnný fond byl **3 620** kj,
- velikost knihovního fondu SVK k 31. 12. 2014 byl **668 959** kj,
- fond SVK včetně výměnného fondu k 31. 12. 2014 byl **837 543** kj. [SVK, 2005].

Knihovní fond SVK tvoří knihy (odborná a populárně naučná literatura, učebnice, skripta, normy, mapy, atlasy, beletrie, literatura pro děti a mládež), noviny a časopisy (seriály), hudebniny (noty), zvukové a zvukově obrazové dokumenty, zvukové knihy (magnetofonové kazety a CD ve formátu MP3 s nahrávkami pro zrakově postižené), regionální literatura – knihy, kartografické dokumenty a seriály se vztahem ke Středočeskému kraji a elektronické informační zdroje. Jako jedna z prvních knihoven v ČR využila SVK nabídky společnosti eReading.cz a uzavřela s ní v roce 2014 smlouvu na půjčování elektronických knih z její produkce.

Knihovna si získala velmi dobré jméno svojí akviziční činností a jen zřídka odcházejí uživatelé s tím, že hledaný knižní dokument ve fondu nenašli. Pokud se tak stane, mohou využít meziknihovni výpůjční službu a dokument je jim zapůjčen z jiné knihovny. Většinou je to ale právě SVK, která rozesílá své tituly MVS a statistika ukazuje, že se počet odeslaných dokumentů stále zvyšuje.

3.3 Organizace managementu Meziknihovních výpůjčních služeb v SVK

Oddělení MVS spadá pod **Odbor služeb** – vedoucí odboru je PhDr. Ivana Feldmanová. Odbor má 22 zaměstnanců a je tvořen oddělením půjčovny literatury (9 zaměstnanců) – do kterého spadá **úsek meziknihovních služeb (1 zaměstnankyně)**, dále oddělením informační služby a registrace (7 zaměstnanců) a oddělením studovny (5 zaměstnanců). Čtyři zaměstnanci odboru mají vysokoškolské vzdělání knihovnického zaměření, sedm zaměstnanců má středoškolské vzdělání knihovnického zaměření, šest zaměstnanců má středoškolské vzdělání bez knihovnického zaměření, ale absolvovali akreditovaný knihovnický kurz pořádaný NK ČR. Čtyři zaměstnanci mají středoškolské vzdělání bez knihovnického zaměření a neabsolvovali kurz. Jedna zaměstnankyně odboru se středoškolským vzděláním započala s akreditovaným kurzem. Pracovnice úseku MVS, se věnuje této činnosti na plný úvazek. Plně zastoupit jsou ji schopni dva pracovníci oddělení půjčovny literatury. Děje se tak většinou v době dovolené nebo nemoci. Jeden zaměstnanec, jehož náplní práce je pravidelně dovážet ze skladů dokumenty objednané uživateli k výpůjčce, se po návratu do hlavní budovy věnuje rozbalování poštou vrácených dokumentů MVS a jejich načítáním přes čárový kód do systému.

Struktura SVK viz příloha A.

Obrázek 2 Pracovník skladu při vybalování dokumentů MVS a jejich načítání do systému

Zdroj: Vlastní

Ostatní pracovníci odboru spolupracují pouze při vyhledávání dokumentů při svých službách ve skladu hlavní budovy. Pracovník z oddělení studovny a informačních služeb zajišťuje meziknihovni reprografickou službu (dále jen MRS). Provádí kopie seriálů a eviduje platby v systému ARL. Účtované a uhrazené částky jsou zadávány do systému ARL a předávány

k fakturaci do Technicko-ekonomického odboru. Tato služba v mé práci není analyzována. Vedoucí odboru služeb se podílí na výstupech před fakturací, metodicky řídí úsek MVS a koordinuje práci celého odboru. Knihovna nemá vlastní interní předpis MVS, který postup standardizuje, zohledňuje ho však Knihovní řád. Systém služeb je založen na principu zachování stejného přístupu k registrovaným uživatelům a k registrovaným uživatelům jiných knihoven. SVK disponuje rozsáhlým a kvalitním fondem.

3.4 Prezentace služby MVS

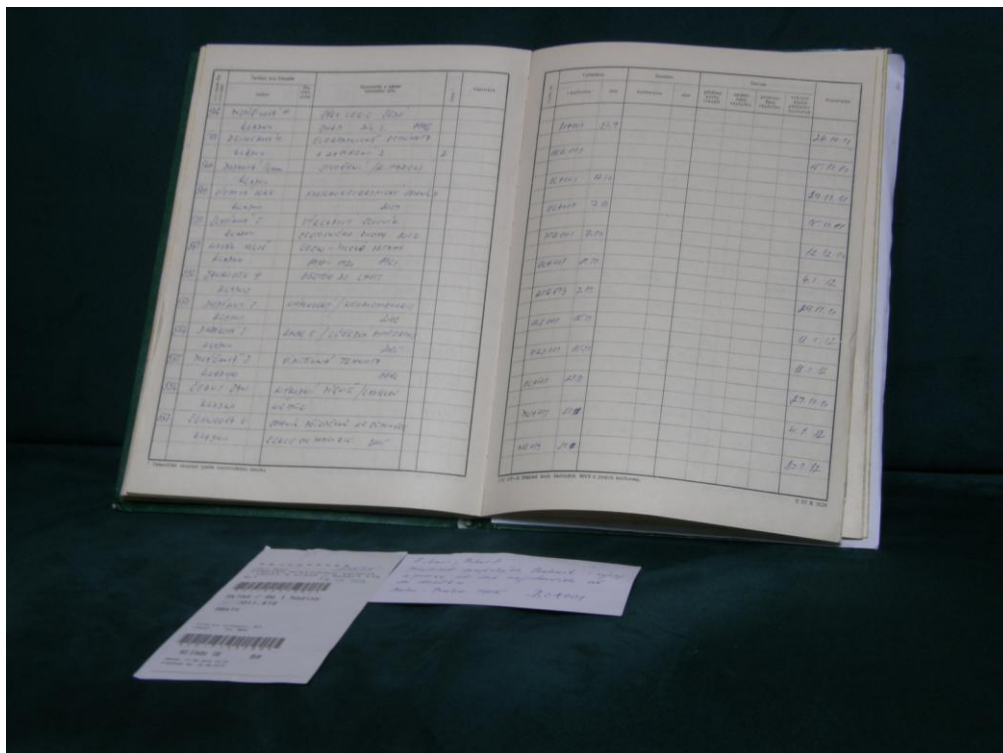
Pravidla pro MVS ve Středočeské vědecké knihovně v Kladně se řídí dle *Knihovního řádu „Hlava VI, Meziknihovní služby, Čl. 15*, který je platný od 1. ledna 2014. Objednávka na výpůjčku požadovaného dokumentu musí obsahovat: údaje, umožňující jeho identifikaci (název, označení autora aj.), údaje, umožňující identifikaci žádající knihovny (název, adresa, sigla aj.), údaje umožňující identifikaci dožádané knihovny (sigla, elektronickou adresu aj.), požadavky na způsob zprostředkování knihovního dokumentu, lhůtu, ve které má být žádost vyřízena. Prezentace služby pro žádající knihovny je přístupná z webových stránek SVK (viz Příloha C). Je zde uveden kontakt na pracovníci, která službu převážně zajišťuje, informace o podmínkách za kterých je možné je uskutečnit, způsob objednávání MVS, formu vyžádání a ceník nákladů pro registrované a neregistrované knihovny. Registrovaným knihovnám jsou účtovány jen skutečné náklady na poštovné. K poštovnému je navíc účtováno i balné knihovnám, které nejsou registrované, a to na základě smlouvy, kterou sjednává vedoucí odboru služeb. Je zde i ceník vyplývající pro žádající knihovny. Je zde také informace o náhradách škod, pro případ, že v žádající knihovně (nebo u jejího čtenáře) dojde ke ztrátě nebo poškození dokumentu. [SVK, 2005].

3.4.1 Výpůjčky z fondu jiných knihoven pro uživatele SVK

Žádosti registrovaných uživatelů o MVS přijímá půjčovna literatury v I. patře hlavní budovy nebo pracoviště registrace v přízemí. Poté, co knihovnice, která má na starosti MVS, obdrží od uživatele žádost o výpůjčku dokumentu (předtištěný jednotný formulář SVK nemá, ale požadavek musí

obsahovat alespoň základní bibliografické údaje jako jméno autora, název dokumentu, jméno nakladatele, rok vydání) který není ve fondu SVK, postupuje zpravidla následujícím způsobem. Zkontroluje, že žádaný dokument skutečně není ve fondu knihovny a zjistí příslušné bibliografické údaje dokumentu. Na základě zjišťování v Jednotné informační bráně (dále jen JIB), portálu, který slouží od roku 2002 k vyhledávání bibliografických záznamů v katalogích mnoha knihoven, dle vlastního uvážení rozhodne, do které z vlastních institucí bude dále žádost směřovat. Nejčastěji dokument vlastní knihovny, se kterými má dlouholeté zkušenosti (jako např. Moravská zemská knihovna (MZK), Vědecká knihovna v Olomouci (VKOL), Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem (SVKUL) a na základě přístupového jména a hesla pro SVK vyplní online žádanku na MVS pro příslušný dokument. Pokud SVK nemá v dožádané knihovně přístupové jméno a heslo, zjistí v katalogu dané knihovny způsob objednání MVS. Vyplní elektronický formulář a zpětnou vazbou dostane potvrzení od dožádané knihovny. Lístek s **Požadavkem na výpůjčku** vloží do speciálního sešitu **Sešit evidence výpůjček MVS**, který je k tomuto účelu zaveden (viz. obrázek) a zapíše předtištěné údaje, jako je datum objednání, jméno autora, název dokumentu, jméno a kontakt na uživatele SVK.

Grafické znázornění viz příloha D.

Obrázek 3 Sešit evidence pro registrovaného uživatele SVK

Zdroj: vlastní

Česká pošta vyžádaný dokument doručí na **sekretariát** SVK (zásilka obsahuje v adresní části nepřehlédnutelné označení „MVS“). Odtud je dokument expedován spolu s dalšími zásilkami (například vrácenými knihami z fondu SVK, které byly půjčeny MVS) pracovníkem Odboru hospodářské správy nebo pracovníkem Odboru služeb přímo na pracoviště pracovnice MVS, která všechny zásilky rozbalí a roztřídí. Dle „průvodky“ od dožádané knihovny a popisných lokačních údajů zjistí, že se evidentně nejedná o fond SVK ale o dokument, který si SVK vyžádala. Požadovaný dokument s „průvodkou“ od dožádané knihovny obsahuje údaje o podmínkách, za jakých je zapůjčen (absenčně nebo prezenčně, výpůjční lhůtu, pokyny k vrácení dokumentu apod.). Uživatel hradí jen poštovné dle ceníku služeb SVK (Kč 30,-). Všechny potřebné údaje z průvodky jsou zapsány do speciálního sešitu Sešit evidence výpůjček MVS. Pracovnice MVS vytvoří pro uživatele vlastní doklad, kde napíše, do kdy je nutné dokument vrátit. Uživateli je oznámeno SMS zprávou, telefonicky popřípadě e-mailem, že požadovaný dokument má připravený k převzetí. Pokud uživatel dokument nevrací v sjednané lhůtě, je

upomínán telefonicky nebo e-mailem. K žádné ztrátě dokumentu v dosavadní praxi SVK zatím nedošlo. Průvodka od dožádané knihovny je po vrácení požadovaného dokumentu vrácena dožádané knihovně společně s dokumentem. Pracovnice MVS **dokument** zkontroluje, zabalí, zváží a označí tak, aby bylo zřejmé, že se jedná o dokument vrácený do dožádané knihovny. Samotné odeslání dokumentu zařizuje pracovnice sekretariátu.

Nedostatky tohoto systému jsou ve způsobu evidence požadovaných dokumentů ve stávajícím automatizovaném systému SVK. Systém by bylo účelné pro tyto potřeby ještě upravit. Naopak evidence a celý systém MVS, při níž je SVK v roli dožádané knihovny, je dokonale propracován.

3.4.2 Výpůjčky z fondu SVK v Kladně pro uživatele jiných knihoven

SVK je krajským centrem meziknihovních služeb, které garantuje dostupnost domácí produkce dokumentů pro knihovny ve Středočeském kraji a dostupnost regionální produkce dokumentů pro knihovny v České republice. Dokumenty jsou půjčovány zdarma (viz níže) a výpůjční lhůta je určena knihovním řádem SVK.

Vyžádání dokumentu se provádí těmito způsoby:

1. **osobní návštěva** – knihovník žádající knihovny navštíví pracoviště MVS nebo jiné oddělení služeb a předá svůj požadavek,
2. **telefonicky** – žádající knihovna nemá e-mail, většinou se jedná o malou knihovnu a knihovnice nemá zkušenosti s používáním IT,
3. **e-mailem** – žádající knihovna má / nemá vypracovaný svůj vlastní formulář,
4. e-mailem ze **Souborného katalogu ČR** nebo **JIB** – jedná se o jednorázovou objednávku výpůjčky z fondu SVK, vyplněný formulář MVS obdrží pracovnice MVS v elektronické poště. Pracovnice MVS si formulář vytiskne a podle údajů ve formuláři prověří, jestli má žádající knihovnu zaregistrovanou,
5. žádankou z **elektronického katalogu SVK**, ze systému ARL vystaveného na internetu. Žádající knihovna je již zaevidována jako

„**uživatel**“ v knihovním katalogu SVK, má dohodnuté heslo pro vytvoření žádanky a pro přístup do uživatelského konta. Tento způsob vyžádání je pro MVS prioritní a také nejrychlejší.

Pokud **je** knihovna registrována v SVK jako „**uživatel**“, pracovnice MVS provede z konta žádající knihovny operaci, která vytiskne **žádanku**. Pokud knihovna **není** v systému SVK dosud registrována jako „uživatel“, je jí registrace nabídnuta e-mailem nebo telefonicky – je dohodnuto heslo pro vytvoření žádanky a pro přístup do uživatelského konta. Zaevidování a zaslání hesla může být provedeno e-mailem mvs@svkkl.cz nebo telefonicky **312 813 158**, a postup je pak stejný jako u knihovny registrované. Všechny způsoby vyžádání dokumentu vedou k vytištění žádanky ze systému ARL. Tiskárna se nachází přímo ve skladových prostorách v přízemí hlavní budovy. Pokud se dokument nachází ve volném výběru (v I. patře), je žádanka skladovým výtahem přepravena do I. patra a pracovník obsluhy výtahu ho vyhledá. Vyhledané dokumenty (ať již ze skladů nebo z volného výběru) jsou ukládány do vozíků a na nich průběžně dopravovány na pracoviště MVS, které je společné s pracovištěm návratu dokumentů a registrace uživatelů. (Tato kumulace pracovišť je dána omezenými prostorovými možnostmi knihovny). V případě, že se dokument nenachází ve skladech v budově knihovny, je nejpozději následující den dopraven z některého z externích depozitářů a předán na pracoviště MVS.

Pracovnice MVS roztřídí vyhledané dokumenty podle sigel jednotlivých knihoven na vytištěných žádankách. Dokumenty zaeviduje (načte jejich čárový kód) na účty žádajících knihoven v systému ARL. (Některé knihovny v Kladně a blízkém okolí si dokumenty vyzvedávají osobně a ušetří tak na poštovním.

Na obrázku číslo 4 jsou vidět v otevřené polici dokumenty připravené pro osobní vyzvedávání, pracovnice načítá vyžádané dokumenty na uživatelská konta knihoven.

Grafické znázornění viz Příloha E.

Obrázek 4 Pracoviště MVS v SVK

Zdroj: vlastní

Z knihovního systému se ubezpečí, že požadované dokumenty jsou jim připraveny k vyzvednutí). Dokumenty jsou zabaleny do balíků nebo obálek podle množství, velikosti a hmotnosti. Jednotlivé zásilky jsou nadepsány siglou žádající knihovny a místem dodání. Dojde k zvažení balíků nad 2 kg. Všechny zásilky jsou přemístěny do sekretariátu MVS.

Pracovnice sekretariátu všechny zásilky roztřídí do 4 skupin podle váhy – do 500 g, do 1000 g, do 2000 g a nad 2 kg (balík), hmotnost balíku nesmí přesáhnout 15 kg. Přihlásí se svým uživatelským číslem a heslem SVK v Kladně do **klientské zóny Podání online u České pošty** a učiní podání zásilek MVS dle hmotnosti a charakteru zásilky (doporučené psaní, doporučená slepecká zásilka, do ruky – dodání firmě). Podmínkou využití služby je uzavření smlouvy s Českou poštou a vytvoření účtu v Klientské zóně PoštyOnline. SVK vlastní zákaznickou kartu, jejímž uplatněním získává slevu při garantovaném množství minimálně 100 zásilek za měsíc. Každá zásilka má své jedinečné ID (podací číslo). Služba zaručuje doručení zásilky na jakoukoliv adresu v ČR hned následující pracovní den přímo adresátovi. Prostřednictvím

této služby lze snadno a rychle zpracovat podklady potřebné k odeslání balíků, poštovních poukázek nebo psaní (bez zbytečných prostožů na poště). Díky službě Podání online jsou vytvořené, případně aktualizované databáze adresátů automaticky doplněny do formuláře, zadáním hmotnosti (případně udáním ceny zásilky) dojde k automatickému dopočítání ceny zásilky. Po ukončení denní dávky zásilek pracovnice provede tisk adres na samolepící štítky pro všechny zásilky (štítky dodává Česká pošta zdarma). Nalepením všech štítků na zásilky dochází zároveň ke kontrole, že je vše zpracováno dle zadání. Funkcí „odeslat na poštu“ dochází k importu dat pro hromadná podání a údaje o zásilkách z denní dávky se odešlou online České poště. Po odeslání dat na pobočku České pošty je nutné vytisknout formulář „Potvrzení o převzetí“, který je vyhotoven dvojnásobek - první kopie patří České poště, druhou kopii s potvrzením od České pošty dostává následující den (den skutečného odeslání) pracovnice sekretariátu společně se „Soupisem podaných zásilek“, který slouží ke kontrole měsíční fakturace. Data o všech zásilkách podaných v týž den jsou exportována prostřednictvím funkce „export dat“ do přehledné excelovské tabulky, která slouží ke kontrole, fakturaci jednotlivým subjektům (knihovnám) případně dohledávání nedodaných zásilek a následné reklamaci. Veškeré zásilky, které jsou online odbaveny, si následující den dopoledne vyzvedává Česká pošta, která garantuje jejich odeslání v tentýž den.

Obrázek 5 – Denní zásilka MVS v SVK připravená k doručení Českou poštou
Zdroj: Vlastní

Celý servis je jednou měsíčně vyúčtován Českou poštou prostřednictvím faktury za předcházející měsíc.

Na konci pololetí dojde k zpracování podkladů poštovního MVS pro fakturaci, které jsou předány pracovníci sekretariátu **vedoucí Odboru služeb**. Ta vytvoří souhrnnou tabulku, která slouží jako podklad pro fakturaci. Tabulka obsahuje podací číslo zásilky (ID), datum podání zásilky, dodací adresu knihovny, poštovné a siglu knihovny. Tabulku rozdělí podle plateb na 3 části a elektronicky přepoše do Technickoekonomického odboru, ekonomickému oddělení - pracovníci účtárny, která z těchto podkladů vyhotoví faktury, tato práce zabere 25 hodin. Některými knihovnami jsou před fakturačním obdobím zaslány “objednávky MVS“ se svými interními čísly a tato objednávková čísla vyžadují uvádět na své faktury. Tato práce jí zabere za každé pololetí 25 hodin a vyhotoví cca 200 faktur. Splatnost faktury je, pokud není uvedeno jinak, 15 dní.

1. knihovny, **kteřé platí pouze poštovné** – v prvním pololetí se knihovnám fakturují jen částky nad Kč 50,-. Částka do Kč 50,- je

převedena do dalšího pololetí a na konci roku dojde k vyfakturování všech nákladů,

2. knihovny, **kteřé platí poštovné a balné** – u knihoven se kterými nemá SVK uzavřenou smlouvu se fakturuje poštovné i balné (balné = Kč 30,-) za každou zásilku. Slovenským knihovnám, které jsou považovány za nevidované, se účtuje jak poštovné, tak i balné,
3. knihovny, **kteřé poštovné neplatí** – jedná se o všechny krajské knihovny v České republice, mezi kterými je dohoda o recipročním využívání MVS bez úhrady nákladů na dopravu (viz seznam):
  - Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích,
  - Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně,
  - Krajská knihovna Karlovy Vary,
  - Krajská knihovna v Pardubicích,
  - Krajská knihovna Vysočiny Havlíčkův Brod,
  - Krajská vědecká knihovna v Liberci,
  - Městská knihovna v Praze,
  - Moravská vědecká knihovna v Ostravě,
  - Moravská zemská knihovna v Brně,
  - Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem,
  - Severočeská vědecká knihovna Plzeňského kraje,
  - Vědecká knihovna v Olomouci

SVK využívá účetní program Premier Systém. Tento síťový program umožňuje přístup jak pro účetní, tak pro Odbor automatizace, tak pro hlavní ekonomku SVK. Lze zde vyčíst celkové částky za poštovné a balné, a tyto údaje využít jako podklad pro rozpočet na následující období.

3.5 Kvantitativní analýza vývoje MVS v SVK

Praktická část mé bakalářské práce se zabývá analýzou stavu meziknihovních výpůjčních služeb v SVK. Téma jsem zvolila po dohodě se svojí vyučující PhDr. Radkou Římanovou. Údaje pro vyhotovení grafů mi

poskytlo oddělení automatizace a IT a pracovníce NIPOSu [Lindnerová, 2015]. Data byla převedena do tabulkového editoru Excel.

Meziknihovní služby byly od roku **2003** pro všechny knihovny Středočeského kraje (dále jen SK) poskytovány bez úhrady poštovného a balného.

Kromě půjčování odborné literatury se od roku **2004** začínala půjčovat beletrie, literatura pro děti, seriály i normy. Nárůst MVS oproti roku 2003 činil **150 %**. Důvodem zájmu byl kvalitní fond a zasilání vyžádaných dokumentů zdarma.

Od roku **2005** v SVK byl zaveden nový systém MVS a to přímo vytvoření žádanky MVS v elektronickém katalogu SVK. Odpadlo vyplňování formuláře a v okamžiku vyžádání byl dokument blokován pro danou knihovnu. Zlepšením organizace práce MVS došlo i ke značnému zrychlení dodávání vyžádaných dokumentů. Efekt těchto změn se plně projevil nárůstem požadavků MVS v následujícím roce.

V roce **2006** docházelo k **100 %** nárůstu MVS. Důvody byly opět stejné, kvalitní akvizice, která vycházela z domácí produkce a požadavky, které byly zasílány online a týž den vyřizovány. Na vzrůstajícím počtu se podílela i kvalitní propagace např. na poradách profesionálních knihovníků SK, pracovními setkáními, vydáváním letáků atp.

Rok **2007** znamenal opět setrvalý nárůst **40 %**. MVS se netýkal ani manipulační poplatek za rezervace Kč 10,-, ani poplatek za zpozděné Kč 1,- za 1 dokument a 1 výpůjční den. Knihovny, které si nejčastěji půjčovaly, se nemění. Novým prvkem byly objednávky z malých a menších knihoven především regionu pověřené knihovny okresů Kladno, Děčín a Prahy-východ. Nepochybně význam měla také skutečnost, že SVK stále půjčuje MVS zdarma. Knihovnám byly nabízeny v rámci MVS zvukové knihy, CD, kazety, gramodesky.

V roce **2008** opět docházelo k růstu MVS, který je vysvětlován úplností a kvalitou fondu, rychlostí vyřízení objednávky a kvalitním metodickým vedením pracovníce MVS. Nově se začaly půjčovat zvukové knihy pro zrakově postižené ve formátu MP3. Též byla zprovozněna služba upozorňující na připravené rezervace a na vypršení výpůjční lhůty. Náklady na poštovné

narostly o 47 % oproti roku 2007 z důvodu podstatně vyššího počtu zásilek MVS.

V roce **2009** byly zahájeny kroky k zpoplatnění některých knihovnických aktivit, které legislativa dovolovala.

Závěrem roku 2009 bylo knihovnám písemně oznámeno, že od roku **2010** bude stanovena plná platba za poštovné pro registrované knihovny ČR a platba ve výši 50% poštovného pro knihovny se sídlem ve Středočeském kraji. Řada knihoven na sdělení reagovala tím, že toto rozhodnutí chápe a plně akceptuje, a i nadále bude žádanky meziknihovní výpůjčky zasílat beze změny, protože rychlost a ochota pracovníků SVK jsou příkladné. Do záznamu čtenáře (výpůjčkové okno žádající knihovny) v systému ARL byly doplněny dle adresáře knihoven e-mailové adresy, což umožňuje odesílání hromadných zpráv, informace o rezervacích a upomínkách. Výpůjčkové okno čtenáře knihovny vykazovalo problémy při návratu a prolongaci dokumentů. Stávající situace byla řešena s dodávací firmou Cosmotron a.s. Hodonín. V roce 2010 firma dořešila možnost používání výpůjčkového okna používaného pro návrat, výdej a MVS. Nově byla zprovozněna služba pro uživatele, která spočívala v upozornění před vypršením výpůjční lhůty. Aktualizace systému ARL umožnila zobrazovat v elektronickém katalogu přístupném na internetu naskenované obálky a obsahy knih. Tyto kopie obálek a obsahy jsou přebírány z databáze na serveru www.obalkyknih.cz a zajisté zpříjemní hledání v katalogu. Zároveň v rámci úprav systému ARL byly zkvalitněny funkce pro zobrazení fotografií v záznamech regionálních památek a místopisu. V souvislosti se změnou výše zpozdného z Kč 1,- na Kč 5,- za 1 dokument a 1 výpůjční den, byl připraven nový výpočet plateb za zpozdné, a došlo k posunu doby, po kterou jsou zasílány upomínky. Knihoven se tento krok netýká. Pouze po třetí upomínce je jim zablokováno konto a knihovna tak nemá možnost si objednávat dokumenty. Nově byla zavedena evidence adresátů MVS včetně nákladů za poštovné a sigel. Tato činnost vyžaduje stále větší časovou náročnost.

V roce **2011** došlo k soustředění služeb uživatelů do hlavní budovy, pracovníci Odboru služeb získali odpovídající zázemí a podmínky k práci. Pro

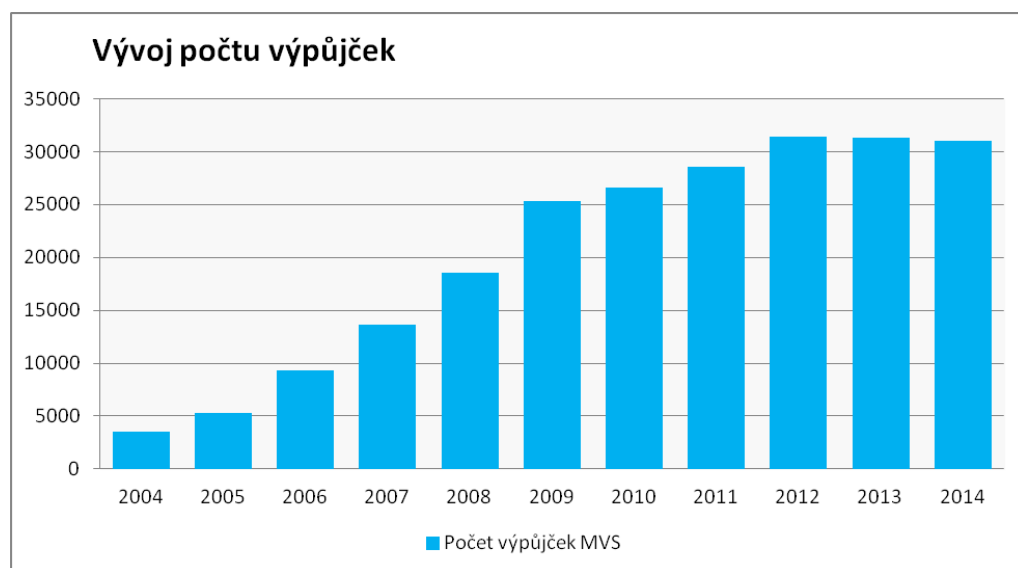

pracovníci MVS byla vybudována samostatná, praktická a dobře situovaná kancelář v přízemí historické budovy.

V roce **2012** překročil počet výpůjček MVS hranici **30 tisíc dokumentů**. Na úspěchu MVS mělo jistě podíl i nové uspořádání pracoviště, systémová práce MVS a osobní přístup pověřené pracovnice.

V roce **2013** byl způsob úhrady nákladů vynaložených na rozesílání zásilek v rámci MVS sjednocen. Všechny knihovny využívající tuto službu (až na ty krajské), hradí skutečné náklady za poštovné. SVK uspořila náklady za poštovné i díky smlouvě, která byla uzavřena s Českou poštou. V tomto roce došlo k nepatrnému poklesu výpůjček. Využívání meziknihovní služby knihovnami z celé ČR bylo ale stále vysoké a překračovalo hranici 30 tisíc dokumentů za rok.

V roce **2014** také došlo k marginálnímu snížení počtu výpůjček, jejich výše je opět nad hranici 30 tisíc výpůjček za rok.

Graf 1 Vývoj výpůjček MVS v letech 2004 – 2014

Zdroj: vlastní

Komentář: Z celkového porovnání výsledků vyplývá, že rok 2005 zaznamenal start prudkého nárůstu výpůjček. Snadnost vyžádání dokumentu z SVK a rychlost dodání byly zřejmě důvodem velkého nárůstu MVS ostatním knihovnám. Zavedením nového systému MVS, který spočíval v přímém vytvoření žádanky MVS v elektronickém katalogu SVK odpadlo zdlouhavé vyplňování formuláře a v okamžiku vyžádání byl dokument blokován pro

danou knihovnu. Zlepšením organizace práce MVS došlo i ke značnému zrychlení dodávání vyžádaných dokumentů. Oproti roku 2004, kdy si knihovny vyplnily formulář "Žádanka MVS" na webu SVK. Tato žádanka byla automaticky zaslána na E-mail příslušnému pracovníkovi SVK. Tento způsob se nijak nelišil od standardního postupu v ostatních knihovnách a doba, za kterou žádající knihovna obdržela požadovaný titul, se shodovala i v ostatních knihovnách.

Počet výpůjček dle druhu dokumentu 2004

Podle druhu dokumentů	Počet výpůjček	Procento
Odborná literatura	3090	88%
Beletrie	353	10%
Zvukové knihy (pro nevidomé a slabozraké)	0	0%
CD	18	1%
ostatní (periodika, hudebniny, mapy)	54	2%
Celkem	3515	100%

Tabulka 1 Výpůjčky rok 2004

Zdroj: SVK

Graf 2 Počet výpůjček dle druhu dokumentů r. 2004

Zdroj: vlastní

Komentář: Největší podíl dle očekávání připadá na odbornou literaturu. Podíl beletrie je zřetelně nižší, ostatní druhy dokumentů jsou zastoupeny nepatrně.

Počet zpožděných návratů r. 2004

Zpožděné návraty vypůjčených dokumentů	Počet dokumentů	Procento zpožděných návratů
10 - 29 dní	163	4,6%
30 - 59 dní	29	0,8%
60 - 99 dní	6	0,2%
100 a více dní	0	0,0%

Tabulka 2 Zpožděné návraty rok 2004

Zdroj: SVK

Graf 3 – Počet zpožděných návratů r. 2004

Zdroj: vlastní

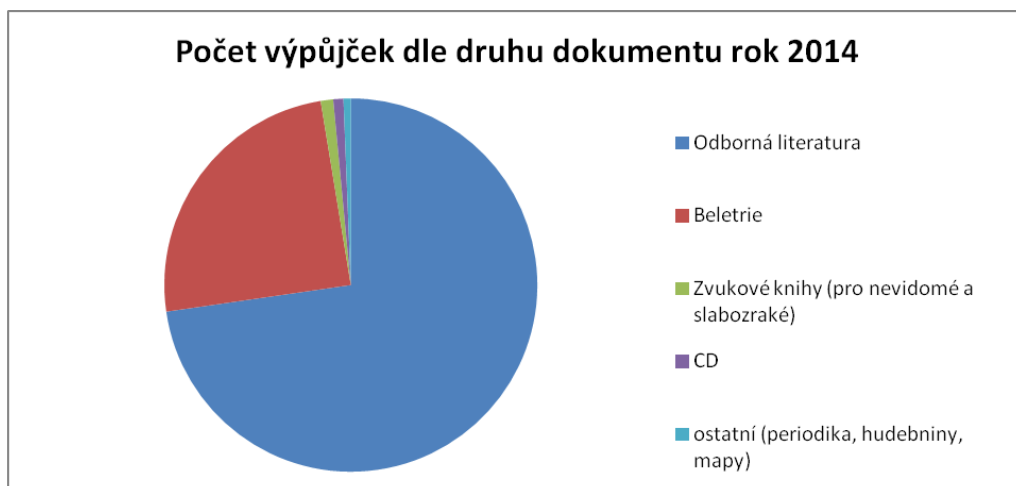
Komentář: Z celkového počtu 3 515 vypůjčených dokumentů, jich bylo 192 pozdě vráceno, což činí akceptovatelných 5,6 %.

Počet výpůjček dle druhu dokumentu r. 2014

Druh dokumentu	Počet výpůjček	Procento
Odborná literatura	22562	73%
Beletrie	7660	25%
Zvukové knihy (pro nevidomé a slabozraké)	334	1%
CD	274	1%
ostatní (periodika, hudebniny, mapy)	196	1%
Celkem	31026	100%

Tabulka 3 Počet výpůjček rok 2014

Zdroj: SVK

Graf 4 – Počet výpůjček dle druhu dokumentu v r. 2014

Zdroj: vlastní

Komentář: Výsledky ukazují, že největší podíl vyžádaných dokumentů tradičně zaujímá odborná literatura. Nezanedbatelný je i počet výpůjček beletrie. SVK nijak neomezuje možnost výpůjček podle druhů dokumentů, ve výpůjčkách novinek a bestsellerů platí stejná pravidla pro knihovny jako pro individuální uživatele SVK, tj. v pořadí na výpůjčku žádaného titulu nemá nikdo přednost. Je tématem na diskuzi, zda je to vůči uživatelům SVK spravedlivé.

Počet výpůjček v jednotlivých měsících r. 2014

Měsíc	Počet výpůjček	Procento
leden	3142	10%
únor	2878	9%
březen	3121	10%
duben	2092	7%
květen	2201	7%
červen	2244	7%
červenec	2035	7%
srpen	1843	6%
září	2852	9%
říjen	3625	12%
listopad	2974	10%
prosinec	2019	7%
Celkem	31026	100%

Tabulka 4 Výpůjčky v měsících roku 2014

Zdroj: SVK

Graf 5 – Počet výpůjček v jednotlivých měsících r. 2014

Zdroj: vlastní

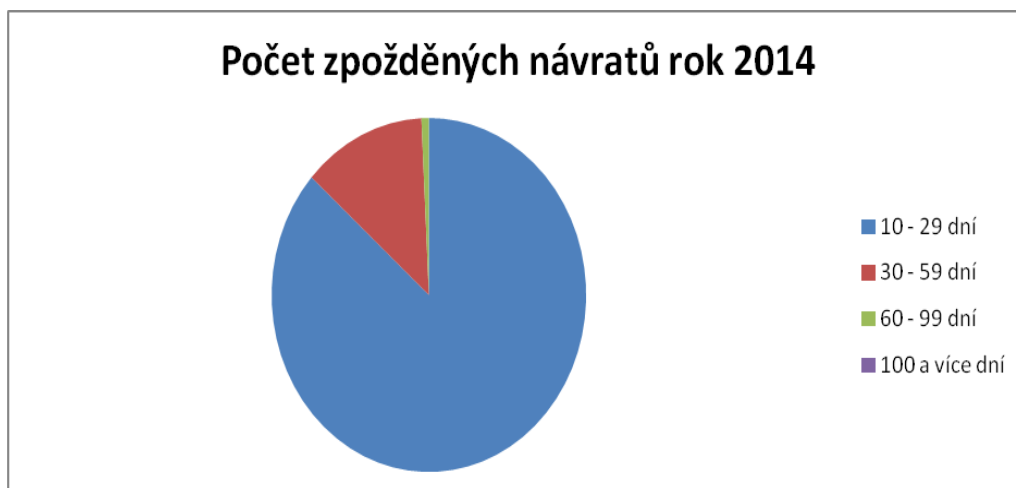
Komentář: Výsledky odpovídají předpokladu, že počty výpůjček jsou úzce spojené s akademickým školním rokem, výsledky dokazují, že je patrný pokles výpůjček v době prázdnin, naopak největší počet je na začátku akademického roku v říjnu.

Počet zpožděných návratů r. 2014

Zpožděné návraty vypůjčených dokumentů	Počet dokumentů	Procento zpožděných návratů
10 - 29 dní	800	2,6%
30 - 59 dní	117	0,4%
60 - 99 dní	7	0,0%
100 a více dní	0	0,0%

Tabulka 5 Zpožděné návraty rok 2014

Zdroj: SVK

Graf 6 – Počet zpožděných návratů rok 2014

Zdroj: vlastní

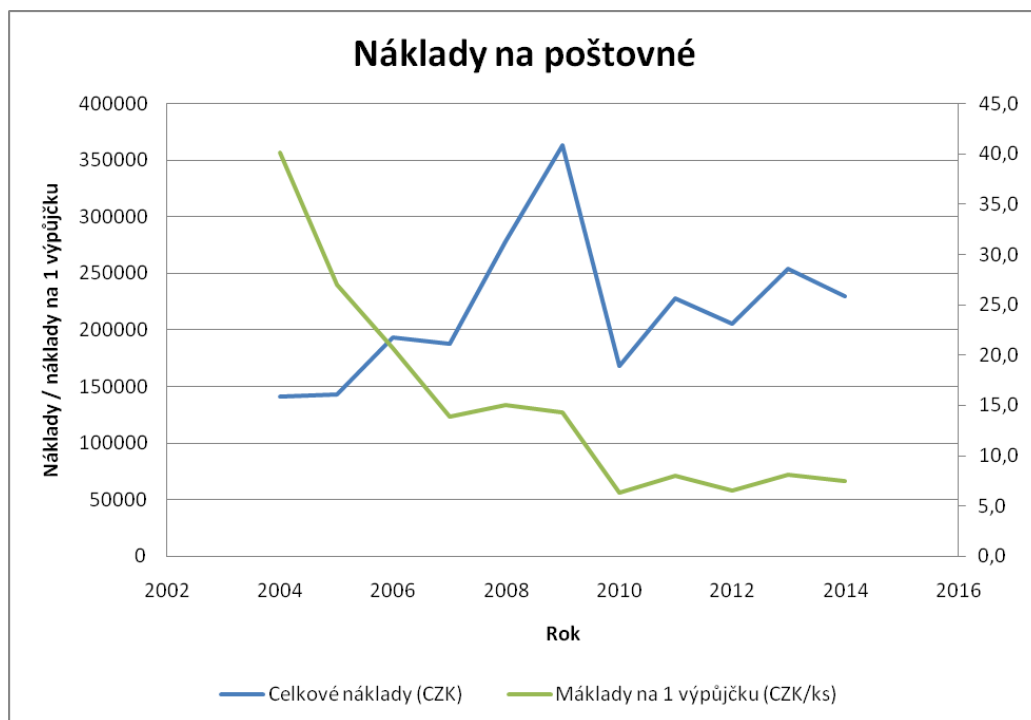
Komentář: Z celkového počtu 31 026 vypůjčených dokumentů, jich bylo 924 pozdě vráceno, což činí zanedbatelných 3%.

Náklady na poštovné v letech 2004 - 2014

Rok	Celkové náklady (CZK)	Počet výpůjček (ks)	Náklady na 1 výpůjčku (CZK/ks)
2004	141000	3515	40,1
2005	143000	5302	27,0
2006	193000	9343	20,7
2007	188000	13589	13,8
2008	278000	18507	15,0
2009	363000	25355	14,3
2010	167598	26608	6,3
2011	228000	28542	8,0
2012	205000	31424	6,5
2013	254000	31353	8,1
2014	230000	31026	7,4

Tabulka 6 Náklady na poštovné

Zdroj: SVK

Graf 7 – Náklady na poštovné

Zdroj: vlastní

Komentář: Z grafu jednoznačně vyplývá, že nejnižší náklady se uskutečnily v roce 2004, kdy bylo poštovné zdarma. Náklady na dopravu dosáhly vrcholu v roce 2009. Do tohoto roku se samotné náklady na MVS nerozlišovaly. Ty ze začaly samostatně sledovat až od roku 2010. Zároveň byla v roce 2010 stanovena plná platba za poštovné pro registrované knihovny ČR a platba ve výši 50 % poštovného pro knihovny se sídlem v Středočeském kraji. Počínaje rokem 2013 se všechny knihovny podílejí na nákladech na poštovné (vyjma krajských knihoven).

Deset nejvíce vypůjčovaných titulů v letech 2004 až 2014

Rok	Pořadí	Název titulu	Počet výpůjček
2004	1	Základy sociální práce [Oldřich Matoušek a kol.] Základy státoprávní teorie, ekonomie a ekonomiky, neformální logiky [Bohuslav Eichler, Radovan Ryska, Vladimír Svoboda]	6
	2	Vladimír Svoboda]	5
	3	Finanční řízení podniku [Josef Valach a kolektiv] Komunikace ve škole [Jiří Mareš, Jaro Křivohlavý ; fot.	4
	4	Petr Baran]	4
	5	Multikulturní výchova [Jan Průcha]	4

	6 Někomu život, někomu smrt [Jaroslav Čvančara]	4
	7 Rudá bouře [Tom Clancy ; přeložil Tomáš Bicek]	4
	8 Učíme se českou znakovou řeč [Marie Růžičková ; [ilustrovali Věra Faltová a Jan Žampach]	4
	9 Základy komprehenzivní speciální pedagogiky [Ján Jesenský]	4
	10 Cestovní ruch [Miroslav Čertík a kolektiv autorů]	3
2005	1 Učebnice obecné psychologie [Alena Plháková]	9
	2 Výchova jako teoretický problém [Jiří Pelikán]	7
	3 Andělé a démoni [Dan Brown ; přeložil Lubomír Kotačka]	6
	4 Proudý ve výtvarné výchově [Věra Roeselová ; [fotografie Robert Ježdík]]	6
	5 Psychologie pro učitele [Jan Čáp, Jiří Mareš]	6
	6 Biologie člověka [Ivan Novotný, Michal Hruška ; [ilustrovali Jana Nejtková a Michal Váňa]]	5
	7 Logopedické repetitorium [Viktor Lechta]	5
	8 Moderní vyučování [Geoffrey Petty ; [z anglického originálu ... přeložil Štěpán Kovařík]	5
	9 Poradenský proces [Ján Gabura, Jana Pružinská]	5
	10 Rodina jako instituce a vztahová síť [Oldřich Matoušek]	5
2006	Psychopatologie pro pomáhající profese [Marie Vágnerová]	13
	2 Moderní pedagogika [Jan Průcha]	10
	3 Člověk hledá smysl [Viktor Emanuel Frankl ; z angl. přel. Z. Trtík]	7
	4 Integrativní speciální pedagogika [Marie Vítková (ed.)]	7
	5 Metody a řízení sociální práce [Oldřich Matoušek a kol.]	7
	6 Základy sociální práce [Oldřich Matoušek a kol.]	7
	7 Dětská a adolescentní psychiatrie [Vl. Hort ... [et al.]]	6
	8 Kapitoly ze speciální pedagogiky [Jarmila Pipeková (ed.)]	6
	9 Krizová intervence [Daniela Vodáčková a kol.]	6
	10 Metodologie, sociologie a politika [Max Weber]	6
2007	Kapitoly ze speciální pedagogiky [Jarmila Pipeková (ed.)]	16
	2 Integrativní speciální pedagogika [Marie Vítková (ed.)]	15
	3 Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program [Olga Zelinková]	12
	4 Úvod do pedagogického výzkumu [Peter Gavora ; [překlad Vladimír Jůva]]	11
	5 Metody a řízení sociální práce [Oldřich Matoušek a kol.]	10
	6 Psychopatologie pro pomáhající profese [Marie Vágnerová]	10
	7 Vývojová psychologie I [Marie Vágnerová]	10
	8 Management [Jaromír Veber a kol.]	9

	Politologie [Andrew Heywood ; [překlad Zdeněk 9 Masopust]]	9
	Úvod do studia politické vědy [Ladislav Cabada, Michal 10 Kubát a kolektiv]	9
2008	Kapitoly ze speciální pedagogiky [Jarmila Pipeková 1 (ed.)]	17
	2 Základy sociální práce [Oldřich Matoušek a kol.]	14
	3 Evropská unie [Petr Fiala, Markéta Pitrová]	13
	4 Integrativní speciální pedagogika [Marie Vítková (ed.)]	12
	5 Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací program [Olga Zelinková]	12
	6 Psychopatologie pro pomáhající profese [Marie Vágnerová]	11
	7 Sociální práce v praxi [Oldřich Matoušek, Pavla Kodymová, Jana Kolářková (eds.)]	11
	8 Metody a řízení sociální práce [Oldřich Matoušek a kol.]	10
	9 Moderní pedagogika [Jan Průcha]	10
	10 Biologie člověka pro učitele [Jitka Machová]	9
2009	1 Management: Jaromír Veber a kol.	68
	2 Marketing: Philip Kotler, Gary Armstrong	56
	3 Sociální práce v praxi: Oldřich Matoušek, Pavla Kodymová, Jana Kolářková	48
	4 Finanční řízení podniku: Josef Valach a kolektiv	44
	5 Obecná didaktika: Jarmila Skalková	43
	6 Manažerské finance: Eva Kislíngerová a kol.	42
	7 Moderní pedagogika: Jan Průcha	42
	8 Řízení lidských zdrojů: Michael Armstrong	42
	9 Sociologie: Anthony Giddens	41
	10 Kapitoly ze speciální pedagogiky: Jarmila Pipeková	40
2010	1 Integrativní speciální pedagogika [Marie Vítková (ed.)]	17
	2 Kapitoly ze speciální pedagogiky [Jarmila Pipeková (ed.)]	16
	3 Úvod do pedagogického výzkumu [Peter Gavora ; [překlad Vladimír Jůva]]	15
	4 Kvalitativní výzkum [Jan Hendl]	14
	5 Přehled pedagogiky [Jan Průcha]	13
	6 Řízení lidských zdrojů [Michael Armstrong ; [překlad Josef Koubek]]	13
	7 Řízení lidských zdrojů [Michael Armstrong ; [přeložil Josef Koubek]]	12
	8 Mentální retardace [Iva Švarcová]	10
	9 Metody pedagogického výzkumu [Miroslav Chráska]	10
	10 Moderní pedagogika [Jan Průcha]	10
2011	1 Integrativní speciální pedagogika [Marie Vítková (ed.)]	16
	2 Řízení lidských zdrojů [Michael Armstrong ; [překlad Josef Koubek]]	12

	3 Lékařská etika [Helena Haškovcová]	10
	4 Speciální pedagogika [Josef Slowík]	10
	5 Sociální politika [Vojtěch Krebs a kolektiv]	9
	6 Vývojová psychologie [Josef Langmeier, Dana Krejčířová]	9
	7 Finanční analýza a plánování podniku [Rolf Grünwald, Jaroslava Holečková]	8
	8 Komunikace ve škole [Jiří Mareš, Jaro Křivohlavý ; fot. Petr Baran]	8
	9 Kvalitativní výzkum [Jan Hendl]	8
	10 Nové demokracie střední a východní Evropy [Ladislav Cabada a kolektiv]	8
2012	1 Integrativní speciální pedagogika [Marie Vítková (ed.)] Vývojová psychologie [Josef Langmeier, Dana Krejčířová]	13
	2 Řízení lidských zdrojů [Michael Armstrong ; [překlad Josef Koubek]]	13
	3 Obecná didaktika [Jarmila Skalková] Řízení lidských zdrojů [Michael Armstrong ; [přeložil Josef Koubek]]	12
	4 Hospodaření a finance územní samosprávy [Jitka Peková]	11
	5 Management lidských zdrojů [Zuzana Dvořáková] Pedagogické ovlivňování volného času [Bedřich Hájek, Břetislav Hofbauer, Jiřina Pávková]	9
	6 Úvod do pedagogického výzkumu [Peter Gavora ; [překlad Vladimír Jůva, Vendula Hlavatá]	9
	7 Ekonomie [Robert Holman]	9
	8 Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách [Roman Švaříček, Klára Šeďová a kol.]	8
2013	1 Základy sociální práce [Oldřich Matoušek a kol.]	17
	2 Obecná didaktika [Jarmila Skalková] Řízení lidských zdrojů [Michael Armstrong ; [překlad Josef Koubek]]	12
	3 Speciální pedagogika [Josef Slowík]	10
	4 Integrativní speciální pedagogika [Marie Vítková (ed.)] Kapitoly ze speciální pedagogiky [Jarmila Pipeková (ed.)]	9
	5 Metody pedagogického výzkumu [Miroslav Chráska]	9
	6 Rodina jako instituce a vztahová síť [Oldřich Matoušek] Speciální pedagogika [Marie Renotierová, Libuše Ludíková a kolektiv]	9
	7 Pedagogika pro učitele [Alena Vališová, Hana Kasíková a kolektiv]	9
2014	1 Speciální pedagogika [Josef Slowík] Vývojová psychologie [Josef Langmeier, Dana Krejčířová]	13
	2 Integrativní speciální pedagogika [Marie Vítková (ed.)]	13
	3	12
	4	11

Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách [Roman Švaříček, Klára Šedová a kol.]	11
5 Kvalitativní výzkum [Jan Hendl]	11
6 Vývojová psychologie [Marie Vágnerová]	10
7 Management lidských zdrojů [Zuzana Dvořáková]	9
8 Metody pedagogického výzkumu [Miroslav Chráska]	9
9 Základy sociální pedagogiky [Blahoslav Kraus]	9

Tabulka 7 TOP 10 půjčované tituly

Zdroj: SVK

Deset nejvíce vypůjčovaných titulů v letech 2004 až 2014

Pořadí	Název titulu	Počet výpůjček
1	Integrativní speciální pedagogika [Marie Vítková (ed.)]	114
2	Kapitoly ze speciální pedagogiky [Jarmila Pipeková (ed.)]	103
3	Psychopatologie pro pomáhající profese [Marie Vágnerová]	78
4	Sociální práce v praxi [Oldřich Matoušek, Pavla Kodymová, Jana Kolářková (eds.)]	75
5	Základy sociální práce [Oldřich Matoušek a kol.]	75
6	Jak se vyrábí sociologická znalost [Miroslav Disman]	72
7	Úvod do pedagogického výzkumu [Peter Gavora ; [překlad Vladimír Jůva]]	71
8	Řízení lidských zdrojů [Michael Armstrong ; [překlad Josef Koubek]]	69
9	Vývojová psychologie [Josef Langmeier, Dana Krejčířová]	67
10	Speciální pedagogika [Josef Slowík]	65

Tabulka 8 TOP 10 tituly v letech 2004 až 2014

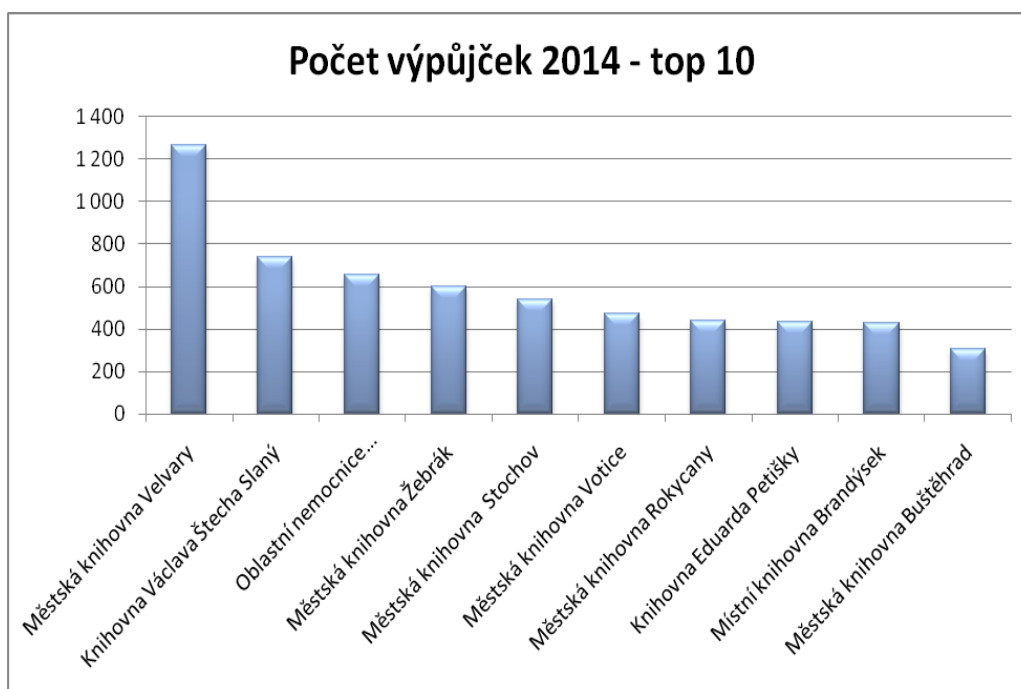
Zdroj: SVK

Počet výpůjček MVS dle knihoven

Graf 8 – Počet výpůjček MVS dle knihoven v roce 2004

Zdroj: vlastní

Graf 9 – Počet výpůjček MVS dle knihoven v roce 2004

Zdroj: vlastní

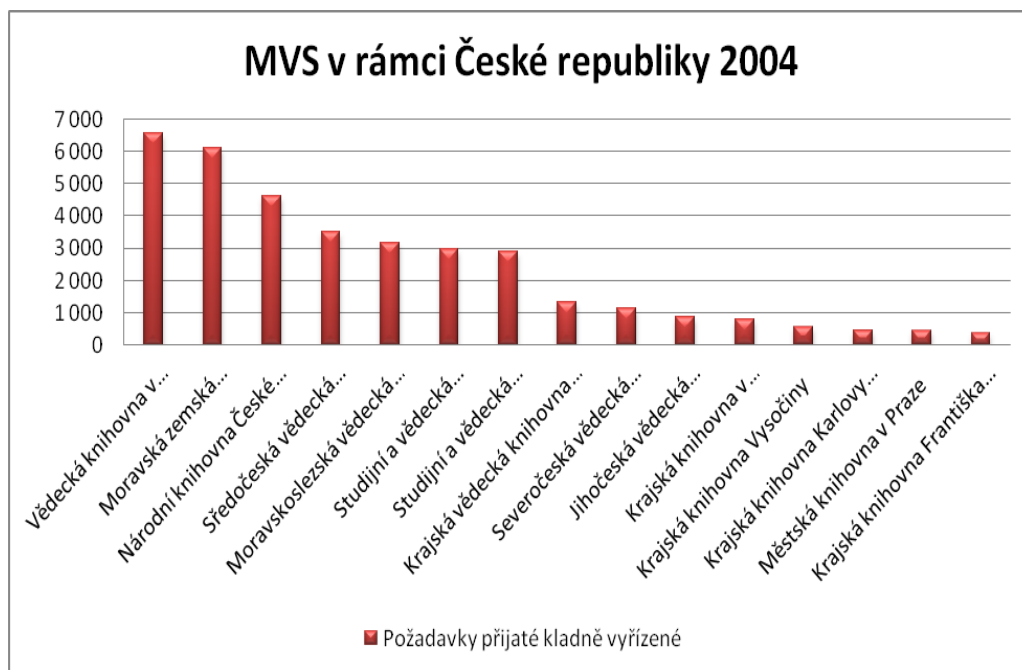
MVS v rámci České republiky 2004 (řazeno dle sloupce "kladně vyřízené")

Název	Požadavky přijaté		Požadavky zaslané	
	obdržené	kladně vyřízené	zaslané	kladně vyřízené
Vědecká knihovna v Olomouci	6 585	6 585	3 375	2 030
Moravská zemská knihovna v Brně	6 644	6 109	2 842	1 559
Národní knihovna České republiky	5 737	4 612	461	351
Středočeská vědecká knihovna v Kladně	3 521	3 515	59	49
Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace	3 584	3 181	475	369
Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové	3 357	2 956	418	352
Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje	2 925	2 912	651	469
Krajská vědecká knihovna v Liberci, příspěvková organizace	1 358	1 316	535	462
Severočeská vědecká knihovna	1 519	1 148	557	532
Jihočeská vědecká knihovna České Budějovice	1 288	886	375	298
Krajská knihovna v Pardubicích	822	806	422	397
Krajská knihovna Vysočiny	548	548	1 413	1 413
Krajská knihovna Karlovy Vary	488	461	1 935	1 871
Městská knihovna v Praze	516	436	44	38
Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, příspěvková organizace	513	379	783	653
Celkem krajské knihovny a NK ČR	39 405	35 850	14 345	10 843

Celá ČR (veřejné knihovny)	102 230	94 596	81 088	71 080
-----------------------------------	----------------	---------------	---------------	---------------

Tabulka 9 Kladně vyřízené MVS v ČR

Zdroj: SVK

Graf 10 – MVS v rámci České republiky 2004

Zdroj: vlastní

MVS v rámci České republiky rok 2014

Název	Požadavky přijaté		Požadavky zaslané	
	Obdržené	Kladně vyřízené	Zaslané	Kladně vyřízené
Městská knihovna v Praze	636	598	211	202
Národní knihovna České republiky	4 129	3 876	1 395	1 218
Středočeská vědecká knihovna v Kladně	33 792	30 920	73	70
Moravská zemská knihovna v Brně	9 578	8 812	2 152	2 145
Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace	3 757	3 636	483	437
Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje	4 061	3 926	559	500
Krajská vědecká knihovna v Liberci, příspěvková organizace	3 069	2 989	524	510
Vědecká knihovna v Olomouci	9 560	9 382	1 651	1 327
Severočeská vědecká knihovna	5 226	5 134	484	332
Jihočeská vědecká knihovna České Budějovice	1 052	975	314	266
Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové	4 522	4 522	519	499
Krajská knihovna v Pardubicích	652	646	333	324
Krajská knihovna Františka Bartoše	1 717	1 717	619	582

ve Zlíně, příspěvková organizace				
Krajská knihovna Karlovy Vary	622	579	1 379	1 356
Krajská knihovna Vysočiny	6 418	6 203	243	239
Celkem krajské knihovny a NK ČR	88 791	83 915	10 939	10 007

Celá ČR (veřejné knihovny)	172 434	165 928	124 237	120 702
-----------------------------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Tabulka 10 MVS v ČR rok 2014

Zdroj: SVK

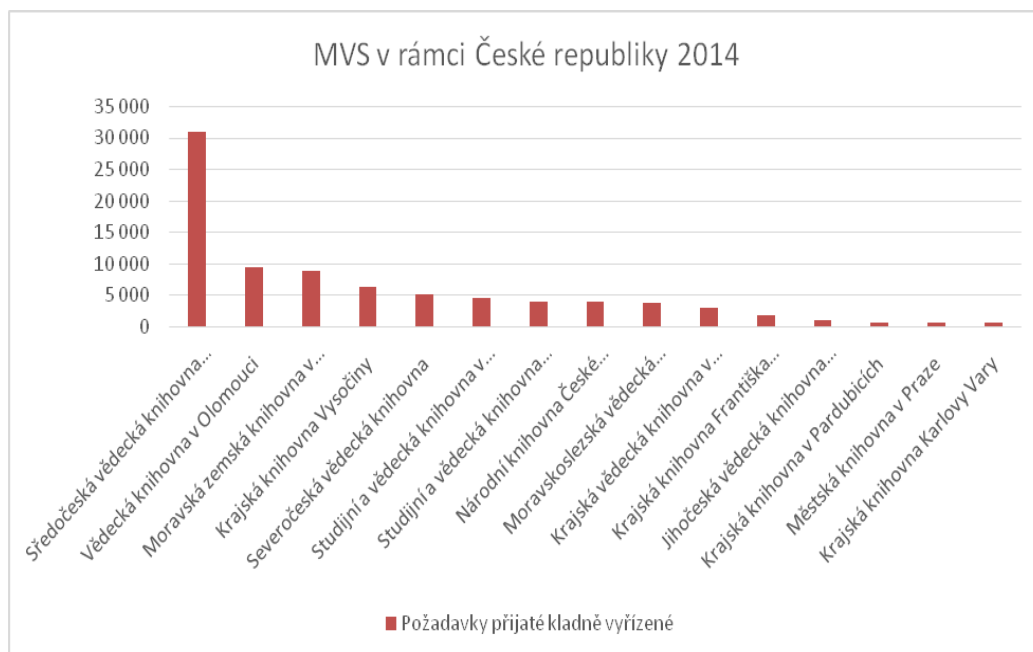
MVS v rámci České republiky 2014 (dle "kladně vyřízené")

Název	Požadavky přijaté		Požadavky zaslané	
	obdržené	kladně vyřízené	zaslané	kladně vyřízené
Středočeská vědecká knihovna v Kladně	33 792	30 920	73	70
Vědecká knihovna v Olomouci	9 560	9 382	1 651	1 327
Moravská zemská knihovna v Brně	9 578	8 812	2 152	2 145
Krajská knihovna Vysočiny	6 418	6 203	243	239
Severočeská vědecká knihovna	5 226	5 134	484	332
Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové	4 522	4 522	519	499
Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje	4 061	3 926	559	500
Národní knihovna České republiky	4 129	3 876	1 395	1 218
Moravskoslezská vědecká knihovna v Ostravě, příspěvková organizace	3 757	3 636	483	437
Krajská vědecká knihovna v Liberci, příspěvková organizace	3 069	2 989	524	510
Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně, příspěvková organizace	1 717	1 717	619	582
Jihočeská vědecká knihovna České Budějovice	1 052	975	314	266
Krajská knihovna v Pardubicích	652	646	333	324
Městská knihovna v Praze	636	598	211	202
Krajská knihovna Karlovy Vary	622	579	1 379	1 356
Celkem Krajské knihovny a NK ČR	88 791	83 915	10 939	10 007

Celá ČR (veřejné knihovny)	172 434	165 928	124 237	120 702
-----------------------------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Tabulka 11 MVS rok 2014 v ČR kladně vyřízené

Zdroj: SVK

Graf 11 – Kladně vyřízené MVS v rámci České republiky 2014

Zdroj: vlastní

3.4 Vyhodnocení třech dílčích výzkumů

Komparací dokumentů, kvantitativní trendové studie a rozhovoru s pracovníci, která má na starosti MVS v SVK, docházím k závěru, že SVK má všechny předpoklady stát se pevným článkem v systému CPK. V ČR tak bude fungovat jeden systém, do něhož bude zapojena většina knihoven, a pokud bude vybrán jeden subjekt, který bude zajišťovat přepravu dokumentů pro všechny zúčastněné instituce, dojde tak nepochybně k jejímu zlevnění a zefektivnění. Takovým subjektem by mohla být Česká pošta, tedy státní podnik, který by byl schopen doručit MVS zásilky do všech knihoven v ČR. SVK půjčuje formou MVS téměř všechny dokumenty.

Pokud nemůže žadající knihovnu uspokojit vzhledem k formátu, fyzickému stavu, stáří dokumentu, či statusu pouze prezenčního fondu, je schopna nabídnout MRS. Ty jsou nyní doručovány žadající knihovně. Nejvýhodnější pro uživatele by bylo dodat dokument přímo jemu a to v tištěné nebo v elektronické podobě. V případě dodání po internetu by musel být ošetřen autorský poplatek i zabezpečení podmínek ze strany servisního centra.

Po uvedení CPK do provozu by měl být samozřejmostí jednotný online formulář, který by tak používaly všechny zúčastněné knihovny. K co nejrychlejšímu vyřízení se v SVK osvědčila ta skutečnost, že žádající knihovna je zaregistrována jako uživatel a prostřednictvím svého knihovního systému může sama obsluhovat své konto, aniž by vyžadovala účinnou pomoc pracovnice MVS. Pokud není žádající knihovna registrována, její objednávka se zobrazí v E-mailu dožádané knihovny, pracovnice ji musí vytisknout a sama provést účinné operace vedoucí k vyhledání dokumentu. Věřím, že jednotná elektronická žádanka by celý výpůjční proces MVS zlepšila.

Také by stálo za zvážení, že by každá knihovna měla jednotné přihlašovací jméno pro objednávání knihovny v katalozích – například prostřednictvím mojeID, který nabízí ověřenou identitu uživatelů. V roce 2014 bylo v SVK vytvořeno validační místo pro ověřování identifikátoru mojeID. Zájemci ze strany uživatelů si jej mohou v knihovně nejen vytvořit a validovat, ale také jej využívat pro přihlášení do knihovního katalogu. Existují tři úrovně ověření identit a nejvyšší úroveň vyžaduje ověření základních údajů vedených u účtu mojeID s údaji v občanském průkazu. V roce 2014 byly provedeny pouze 3 validace. V letošním roce již 14 validací, což je nejvyšší stupeň, ale to je teprve začátek. Knihovna má dlouholeté zkušenosti s provozováním a zabezpečením adresářů osobních dat svých uživatelů a nehrozí tak, že by došlo k jejich zneužití. S využitím služby mojeID počítá i nově budovaný CPK ve spojení s online platbami. Pokud na CPK bude navazovat nástroj, který knihovnám nebo přímo uživatelům umožní vzájemné účtování MS, dojde tak ke zkrácení lhůty dodání MS na minimum. Takovým nástrojem by mohla být VPK, která již má v této oblasti praktické zkušenosti.

Co se týče úhrady nákladů spojených s dopravou dokumentů z SVK do žádající knihovny, SVK vystavuje žádajícím knihovnám vždy na konci pololetí fakturu na skutečnou výši poštovného, které za příslušný půlrok zaplatila České poště. SVK dále již nezkoumá, zda náklady za poštovné uhradí žádající knihovna ze svých prostředků, nebo zda je přeneseno na koncového uživatele. Pokud by mělo v oblasti MVS dojít k nějakým legislativním nebo metodickým změnám, stojí za úvahu, zda by poštovné nemohlo být dotováno například z rozpočtu Ministerstva kultury a České pošty (či jinému vybranému

důvěryhodnému dodavateli) paušálně hrazeno. SVK má na svých webových stránkách standardní žádanku MVS, která bude jistě obdobná jednotné žádance, kterou připravuje pracovní skupina pro MVS a DDS a bude integrována do všech automatizovaných knihovnických systémů. Žádanky MVS jsou vyřizovány okamžitě, pouze při objednávce, která obsahuje požadavky na dokumenty, jež jsou uloženy v různých depozitářích mimo hlavní budovu SVK, pracovnice MVS vyčká a zásilku odešle až po sdružení všech objednaných dokumentů, což se děje hned následující den.

SVK se dlouhodobě potýká s nedostatkem skladových prostor a situaci řeší jejich pronajímáním. Pokud by byl v brzké době postaven centrální depozitář, služba by se výrazně urychlila a náklady na dopravu dokumentů z depozitních skladů do centrální budovy by tak odpadly.

K otázce, zda dochází k určitému zvýhodnění zaměstnanců knihovny, musím říci, že podobně jako zúčastněné knihovny, ani zaměstnanci knihovny neplatí registrační poplatky, ani poplatky za překročení výpůjčních lhůt. Nejsou jim zasílány upomínky, pouze oznámení o blížícím se ukončení výpůjční lhůty. Zaměstnanci jsou sami povinni sledovat své čtenářské konto a včas vracet vypůjčené dokumenty. Vedení knihovny si může vyžádat seznam zaměstnanců, kteří mají dlouhodobě nevrácené dokumenty, a zjednat nápravu. Myslím si, že tento zavedený režim je v souladu s principem rovnosti v přístupu k informacím a výpůjčkám, tak jak je zakotven v knihovním zákoně.

Jiný případ je, že SVK poskytuje dle knihovního řádu služby osobám od určitého věku. Věková hranice byla zavedena při vzniku Městské knihovny Kladno, k němuž došlo v roce 2003 oddělením poboček a dětského oddělení z SVK a jejich převedením pod subjekt zřizovaný městem Kladno. Služby dětským čtenářům zajišťuje Městská knihovna Kladno, SVK poskytuje služby spíše čtenářům dospělým. Věková hranice byla v SVK nastavena nejdříve na 14 let, postupně byla snížena až na současných 12 let. Snahou je umožnit samostatný přístup ke službám poskytovaných SVK již žákům druhého stupně a studentům nižších ročníků víceletých gymnázií. V zásadě mohu říci, že SVK přistupuje k místním i vzdáleným uživatelům stejně.

4. Závěr

Služby SVK jsou obdobně jako u jiných krajských knihoven určeny především občanům kraje, v němž knihovna sídlí a jenž je také jejím zřizovatelem. V případě SVK je to tedy Středočeský kraj a jeho více než jeden milion obyvatel. Navzdory tomu, že Středočeský kraj patří k největším krajům v ČR, má SVK pouze necelých pět tisíc registrovaných uživatelů. Je to dáno několika důvody: Středočeský kraj nemá krajské město, které by bylo přirozeným centrem kulturního a vědeckého života v kraji. Knihovna sídlí sice v největším středočeském městě, v Kladně, velká část jeho obyvatel je však buď svou profesí, nebo studiem orientována na Prahu, případně na jiná česká města. V Kladně je od roku 2003 zřizována také Městská knihovna Kladno a průzkumy ukazují, že kladenská populace využívá buď tu či onu knihovnu a jen malá část čtenářů navštěvuje knihovny obě. S ohledem na charakter kraje a situaci v Kladně se proto SVK snaží nabízet své služby různými způsoby, mezi něž patří poskytování informací online (například tvorba databází s informacemi o středočeských osobnostech, památkách a zajímavých místech) a v neposlední řadě také MVS. Právě MVS je cestou, jak poskytovat služby i uživatelům, kteří nepatří mezi registrované uživatele SVK, ale mohou to být třeba obyvatelé Středočeského kraje.

Středočeská vědecká knihovna patří mezi 23 zakládajících knihoven, které se budou podílet na využívání a testování CPK, jehož nedílnou součástí jsou i MVS, v pilotní fázi projektu. Je to dáno místem SVK v systému knihoven i vědomím důležitosti tohoto projektu. Cílový stav CPK pro rok 2020 totiž předpokládá plné využití tohoto nástroje pro pohodlí uživatele – jak v rychlém, a úplném, tak věcně správném splnění jeho požadavků.

Nabídka služeb by měla být nadále SVK propagována. Doporučuji Odboru služeb, zda by neměl snížit dobu výpůjčky, a to zvláště u novinek z beletrie. Jako přiměřená lhůta mi připadá 21 dní, to znamená zkrácení z dosavadních pěti týdnů o 14 dní. Domnívám se, že pokud má uživatel o požadovaný titul opravdový zájem, bude schopen si ho v dané lhůtě přecíst. Pak nebude docházet k situaci, že některým knihovnám žádanka propadne, když je na daný a velmi žádaný titul dlouhá řada rezervací.

MVS považují za velmi aktuální téma, kterým by se měly knihovny zabývat. Je třeba si uvědomit, že v dnešním světě jsou informace velice drahé. Myslím tím kvalitní informace obsažené jak na fyzických, tak elektronických nosičích. Většina dnešní populace nemá tolik finančních prostředků, aby se k nim dostala, a proto jsou tady kooperující knihovny, které jim přístup v reálném čase zajistí za minimální náklady. Pokud budou knihovny v nadcházejících letech mezi sebou systematicky spolupracovat, vybudování Centrálního portálu knihoven uživatelům přinese kvalitní informace v co nejkratším čase a za přiměřenou cenu.

Věřím, že analýza představí SVK jako moderní společenskou instituci, v které pracují profesionální zaměstnanci, kteří mají zájem o to, aby vytvářeli co nejlepší podmínky pro své uživatele. SVK má předpoklady udržet si vedoucí místo v ČR jako největší poskytovatel MVS: vlastní dostatečný fond primárních dokumentů, podílí se na budování Souborného katalogu ČR, poskytuje služby z fondů, používá moderní technologie, má propracovaný systém poskytování MVS a služby DDS. Pokud dojde k vyřešení finančních otázek, copyrightu, placení autorských poplatků, dojde i k zefektivnění MVS.

Pevně věřím, že pokud se povede vybudovat dobře fungující CPK, knihovnám to přinese jenom užitek a knihovny si tak udrží pevné místo v informační společnosti i v příštím století.

5. Seznam použité literatury:

1. ČESKO, 2001. Zákon č. 257 ze dne 29. června 2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001, částka 98, s. 5683-5688. ISSN 1211-1244. Dostupné z: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01_LegPod/Zakon257.htm.
2. ČESKO, 2002. Vyhláška 88/2002 Sb.: Vyhláška Ministerstva kultury k provedení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2002, částka 39, s. 1843-1844. ISSN 1211-1244. Dostupné z: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01_LegPod/Zakon257Vyh1.htm.
3. ČSN ISO 690. Informace a dokumentace: pravidla pro bibliografické odkazy a citace informačních zdrojů. Praha: Český normalizační institut, 2011. 39 s. Třídící znak 01 0197.
4. EVROPA 2020: Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění. In: *Evropská komise* [online]. Brusel: Evropská komise, 2010 [cit. 2015-07-07]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/1_CS_ACT_part1_v1.pdf/.
5. FELDMANOVÁ, Ivana. 2014. *Interview s PhDr. Ivanou Feldmanovou, vedoucí Odboru služeb ve Středočeské vědecké knihovně v Kladně* [osobní komunikace]. Kladno, 21. července 2015.
6. KAREŠ, Ivo. Meziknihovní výpůjční služby: šance na změnu. In: *Knihovny současnosti 2014: sborník z 22. konference, konané ve dnech 9. až 11. září 2014 v areálu Univerzity Palackého v Olomouci*. Ostrava: Sdružení knihoven ČR, 2014, s. 173-179. ISBN 978-80-86249-71-1. Dostupné z: <http://www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/ks2014/Sbornik2014.pdf>.

7. KNIHOVNA AV ČR. *Knihovny.cz: Centrální portál českých knihoven* [online]. Praha: AV ČR. © 2011 [cit. 2015-07-21]. Dostupné z: <http://www.knihovny.cz>.
8. Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011-2015 včetně internetizace knihoven: *Knihovny pro Evropu 2020*. In: *Informace pro knihovny: Dokumenty a doporučení ÚKR ČR* [online]. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2012 [cit. 2015-07-07]. Dostupné z: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=08_Spo/dokumenty_a_doporuceni_ukr.htm/.
9. *Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2004-2010* [online]. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2004 [cit. 2015-07-07]. Dostupné z: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=08_Spo/dokumenty_a_doporuceni_ukr.htm/.
10. *Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2004-2010* [online]. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2004 [cit. 2015-07-07]. Dostupné z: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=08_Spo/dokumenty_a_doporuceni_ukr.htm/.
11. Koncepce, strategie, deklarace: Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 - 2015 včetně internetizace knihoven. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *Informace pro knihovny* [online]. 2015, 11.2.2015 [cit. 2015-07-29]. Dostupné z: http://ipk.nkp.cz/legislativa/koncepce-strategie-deklarace/03_deklarace.htm?searchterm=koncepce+rozvoje.
12. KOONTZ, Christie a Barbara GUBBIN. *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA. 2.*, zcela přeprac. vyd. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2012, 203 s. ISBN 978-80-7050-612-7.
13. KOŠŤÁLOVÁ, Karolína. Centrální portál knihoven a meziknihovní služby. In: *Knihovny současnosti 2014: sborník z 22. konference, konané ve dnech 9. až 11. září 2014 v areálu Univerzity Palackého v Olomouci*. Ostrava: Sdružení knihoven ČR, 2014, s. 180-186. ISBN 978-80-86249-71-1. Dostupné také z: <http://www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/ks2014/Sbornik2014.pdf>.

14. KOŠŤÁLOVÁ, Karolína. *CPK a MVS* [online prezentace]. Praha, 2. 12. 2014 [cit. 2015-05-20]. 33 slidů. Dostupné z: http://invenio.nusl.cz/record/178113/files/idr-860_1.pdf.
15. *KTD – Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online] – Dostupná z přehleduází NK ČR na internetové adrese <http://sigma.nkp.cz/F/>.
16. LINDNEROVÁ, Vladimíra. *NIPOS: statistika památkových objektů a knihoven* [elektronická pošta]. Message to: Jitka Slavíková. 28 Jul 2015 [cit. 2015-07-28]. Osobní komunikace.
17. Metodické pokyny pro meziknihovní služby v České republice: organizace a metodika. In: *Národní knihovna ČR* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2002 [cit. 2015-07-03]. Dostupné z: <http://www.nkp.cz/sluzby/mvs-metpokyny>.
18. Metodické vyjádření Ministerstva kultury k problematice poskytování veřejných a informačních služeb způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu [online]. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2012 [cit. 2015-07-07]. Dostupné z: http://www.mkcr.cz/assets/literatura-a-knihovny/Metodicke-vyjadreni-k-principu-rovnosti-podle-knihovniho-zakona_2.pdf.
19. NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR. *Informace pro knihovny* [online]. 2015, 11.2.2015 [cit. 2015-07-29]. Dostupné z: http://ipk.nkp.cz/legislativa/koncepce-strategie-deklarace/03_deklarace.htm?searchterm=koncepce+rozvoje nebo s odkazem: http://ipk.nkp.cz/docs/Koncepce04_10.doc.
20. PLANKOVÁ, Jindra, 2003. Meziknihovní výpůjční služba. In: *KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV)* [online]. Praha: Národní knihovna ČR, 2003- [cit. 2015-07-07]. Dostupné z: http://aleph.nkp.cz/F/?func=direct&doc_number=000001907&local_base=KTD.
21. Státní kulturní politika na léta 2009–2014. In: *Ministerstvo kultury* [online]. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2009 [cit. 2015-07-07].

Dostupné z: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-politika/statni-kulturni-politika-na-leta-2009-2014-4892/>.

22. STŘEDOČESKÁ VĚDECKÁ KNIHOVNA V KLADNĚ. *Středočeská vědecká knihovna v Kladně: příspěvková organizace* [online] © 2005. [cit. 20. 07. 2015]. Dostupné z: <http://www.svkkk.cz/>.
23. ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNICKÁ RADA. *Ústřední knihovnická rada* [online]. Praha: Ústřední knihovnická rada. © 2012 [cit. 2015-07-21]. Dostupné z: <http://ukr.knihovna.cz>.
24. WEIBLE, Cherié L. a L. Karen JANKE. *Interlibrary loan practices handbook*. 3rd ed. Chicago: American Library Association, 2011. x, 131 s. ISBN 978-0-8389-1081-8.
25. Zápis z 2. jednání sekce [pro služby]: Podkladové materiály NK ČR. In: *Sdružení knihoven ČR* [online]. Ostrava: Sdružení knihoven, 2014. [cit. 2015-07-03]. Dostupné z: http://www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/2014/podkladove_materialy_NK.pdf
26. Zápis z jednání sekce pro služby Sdružení knihoven ČR. In: *Sdružení knihoven ČR* [online]. Ostrava: Sdružení knihoven, 2014. [cit. 2015-07-03]. Dostupné z: <http://www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/2014/Zapis%20Praha%2020140415.pdf>
27. Zásady meziknihovních výpůjčních služeb v ČR: doporučení Ústřední knihovnické rady ze dne 15. 3. 1999. *Národní knihovna*. 1999, roč. 10, č. 3. ISSN 0862-7487. Dostupné z: http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=03_Leg/01_LegPod/Zasady_meziknihovni_vypujcni_sluzby.htm

4 Seznam obrázků:

Seznam obrázků:

Obrázek 1 Hlavní budova SVK v Kladně	25
Obrázek 2 Pracovník skladu při vybalování dokumentů MVS a jejich načítání do systému	29
Obrázek 3 Sešit evidence pro registrovaného uživatele SVK.....	32
Obrázek 4 Pracoviště MVS v SVK	35
Obrázek 5 – Denní zásilka MVS v SVK připravená k doručení Českou poštou	37

Seznam grafů:

Graf 1 Vývoj výpůjček MVS v letech 2004 – 2014.....	41
Graf 2 Počet výpůjček dle druhu dokumentů r. 2004.....	42
Graf 3 – Počet zpožděných návratů r. 2004	43
Graf 4 – Počet výpůjček dle druhu dokumentu v r. 2014.....	44
Graf 5 – Počet výpůjček v jednotlivých měsících r. 2014.....	45
Graf 6 – Počet zpožděných návratů rok 2014	46
Graf 7 – Náklady na poštovné	47
Graf 8 – Počet výpůjček MVS dle knihoven v roce 2004.....	52
Graf 9 – Počet výpůjček MVS dle knihoven v roce 2004.....	52
Graf 10 – MVS v rámci České republiky 2004.....	54
Graf 11 – Kladně vyřízené MVS v rámci České republiky 2014	56

Seznam tabulek:

Tabulka 1 Výpůjčky rok 2004.....	42
Tabulka 2 Zpožděné návraty rok 2004.....	43
Tabulka 3 Počet výpůjček rok 2014.....	43
Tabulka 4 Výpůjčky v měsících roku 2014.....	44
Tabulka 5 Zpožděné návraty rok 2014.....	45
Tabulka 6 Náklady na poštovné	46
Tabulka 7 TOP 10 půjčované tituly	51
Tabulka 8 TOP 10 tituly v letech 2004 až 2014.....	51
Tabulka 9 Kladně vyřízené MVS v ČR.....	53

Tabulka 10 MVS v ČR rok 2014.....	55
Tabulka 11 MVS rok 2014 v ČR kladně vyřízené	55

5 Seznam zkratek:

CPK	Centrální portál knihoven
ČR	Česká republika
DDS	Dodávání dokumentů
EDD	Elektronické dodávání dokumentů
EDDO	Elektronické dodávání dokumentů
KK	Krajské knihovny
MK	Ministerstvo kultury
MRS	Meziknihovní reprografické služby
MS	Meziknihovní služby
MVS	Meziknihovní výpůjční služby
SK ČR	Souborný katalog České republiky
SVK	Středočeská vědecká knihovna v Kladně
VKIS	Veřejné knihovnické a informační služby
VPK	Virtuální polytechnická knihovna

6 Seznam příloh:

PŘÍLOHA A	I
PŘÍLOHA B	II
PŘÍLOHA C	VI

Příloha A

Organizační struktura SVK

1. Útvar ředitele
  - 1.1. Oddělení vnějších vztahů a redakce Čtenáře (VVČ)
    - 1.1.1. Sekretariát ředitele (SEK)
  - 1.2. Oddělení automatizace a IT (IT)
2. Odbor služeb (OS)
  - 2.1. Oddělení půjčovny literatury (PL)
    - 2.1.1. Pracoviště meziknihovních služeb (MVS)
  - 2.2. Oddělení informační služby a registrace (ISR)
  - 2.3. Oddělení studovny (STU)
3. Odbor doplňování a zpracování fondu (DZF)
  - 3.1. Oddělení doplňování fondu (DF)
  - 3.2. Oddělení zpracování fondu (ZF)
  - 3.3. Oddělení doplňování a zpracování seriálů (SE)
  - 3.4. Oddělení regionální bibliografie (RB)
4. Odbor správy fondu (SF)
  - 4.1. Oddělení správy a ochrany fondu (SOF)
  - 4.2. Oddělení knihařské dílny (KD)
5. Krajské knihovnické centrum (KKC)
  - 5.1. Oddělení krajského centra (RFK)
  - 5.2. Oddělení služeb knihovnám v regionu Kladno (RFR)
6. Technicko-ekonomický odbor (TE)
  - 6.1. Ekonomické a personální oddělení (EP)
    - 6.1.1. Speciální pracoviště
  - 6.2. Oddělení hospodářské správy (HS)

Příloha B

Strukturovaný rozhovor s vedoucí Odboru služeb PhDr. Ivanou Feldmanovou

*Otázka 1. Jak dlouho působíte v SVK a na jakých pozicích jste působila –
délka praxe?*

V SVK pracuji od roku 1988. Nastoupila jsem jako krajská metodička a pak jsem pracovala ve službách, kde pracuji dodnes, což je 27 let (ve službách 25 let).

Otázka 2. Ve kterých odborných orgánech jste členkou?

SVK zastupuji v Sekci pro služby ve Sdružení knihoven ČR (SDRUK).

*Otázka 3. Kolik pracovníků Vašeho odboru se podílí na činnosti MVS a
jak?*

Realizace meziknihovních služeb je rozložena v podstatě na celý Odbor služeb SVK. Jedna pracovnice se na plný úvazek plně věnuje této činnosti. Zajišťuje emailovou korespondenci, telefonické konzultace, expedici výpůjček, předávání požadavků na meziknihovní reprografickou službu, MVS pro naše uživatele apod. Vyhledávání dokumentů, jejich zakládání a vracení je rozloženo na další pracovníky služeb. Je to v podstatě součást běžných služeb. Zrovna tak i meziknihovní informační služba. Pracovníci MVS mohou zastoupit 2 pracovnice. Jeden pracovník pomáhá při vytváření žádank z požadavků poslaných emailem, jeden pracovník se podílí na reprografických službách – uskutečňuje kopie seriálů, eviduje platby v systému ARL. Jeden skladový pracovník rozbaluje poštou vrácené dokumenty z MVS a vrací je do systému (načítá je přes čárový kód). Ostatní, kteří jsou momentálně ve skladech tyto vrácené dokumenty zařazují, a vyhledávají požadované dokumenty pro naše uživatele i knihovny.

*Otázka 4. Myslíte si, že na počtu uskutečněných MVS má vliv i osobnost
pracovnice úseku MVS?*

Ano, osobní přístup naší pracovnice je určitě velmi podstatný. Máme stanovenou přijímání požadavků emailem i telefonickou žádostí, nejen samostatným objednáním prostřednictvím systému a objednávkou z webového formulář. A tato praxe vlastně byla nastavena i díky ní a jejímu pohledu na svoji práci. S knihovnicemi, které se na ni obracejí má profesionální, ale zároveň velice přátelský vztah. Vstřícný a osobní přístup je velmi důležitou součástí služeb a o to se snažím nejen v této oblasti.

Otázka 5. Jakým způsobem se Vy sama podílíte na MVS v SVK?

Vytvářím systém fungování meziknihovni služby v naší knihovně. Samozřejmě zajišťuji dílčí úkoly - zodpovídám dotazy z knihoven, sjednávám smlouvy pro neregistrované knihovny, (se změnou občanského zákoníku je bude nutné aktualizovat). Podílím se na vypracování tabulek, které slouží jako podklad pro vytváření faktur, v rámci služeb také vyhledávám dokumenty ve skladech a probírám dílčí problémy kolegyní. Protože zažití praxe teprve umožňuje vytvářet funkční systém této služby.

Otázka 6. Proč si myslíte, že je o Vaše služby takový zájem – tedy největší zájem v ČR?

Máme systém, kterým se nám daří dosahovat rychlé realizace výpůjčky. Také rozsah a kvalita našeho fondu je vynikající, a to je zejména kvalitní akviziční činností. A pak také již zmíněný vstřícný přístup a také to, že tuto službu poskytujeme ve stejném rozsahu jako našim uživatelům.

Otázka 7. Jak je to s propagací Vaší služby?

Jistě, svoji roli má i propagace. Zejména směrem ke středočeským knihovnám. Zhruba tři čtvrtiny výpůjček je vyžádáno knihovnami Středočeského kraje, čtvrtina knihovnami mimo náš kraj.

Otázka 8. Jaké jsou důvody využívání Vašich služeb i mimo Středočeský kraj?

Tyto důvody nelze bez průzkumu úrovně poskytování v jiných knihovnách stanovit, ale zřejmě naše služba předčí v některých, pro knihovny důležitých ukazatelích, jiné knihovny.

Otázka 9. Můžete přibližně datovat počátky současného charakteru služeb?

Charakter současné meziknihovní služby se začal utvářet v září 1997, kdy byl spuštěn automatizovaný systém. Žádající knihovny byly postupně ukládány do systému, výpůjčky byly realizovány již výhradně jeho prostřednictvím.

Otázka 10. Jak se díváte na dosažitelnost dokumentů pro vlastní uživatele versus vyřízení požadavků od jiných knihoven?

Náš systém meziknihovních služeb je založen na principu zachování stejného přístupu k našim registrovaným uživatelům a k registrovaným uživatelům jiných knihoven. Zjednodušeně řečeno, co si může půjčit absenčně náš uživatel, může si půjčit i uživatel jiné knihovny. Podle potřeb a požadavků uživatelů se dá situace řešit i nákupem dalších exemplářů do našeho fondu. V současné době se nestává, že by půjčení dokumentu výrazně „poškodilo“ naše registrované uživatele.

Otázka 11. Máte stejný názor například i u novinek z beletrie?

Ano, mám. Žádný uživatel by neměl být omezován ve smyslu nepůjčení novinek či některých typů dokumentů, např. skript. Myslím si, že není naším úkolem řešit a rozhodovat, zda je výpůjčka ke studijním účelům, a zdá se být „opodstatněnější“, či k zájmovým, a zdá se být „zbytnější“. Čtenář má jednoduše právo požádat, prostřednictvím své knihovny, o půjčení knihy dostupné v jiné knihovně.

Otázka 12. Které dokumenty nepůjčujete formou MVS?

U knih výjimečné historické nebo jiné hodnoty nabídneme možnost studia v naší knihovně, bez nutnosti jakékoli registrace. Další skupinou jsou dokumenty určené jen k prezenčnímu studiu, ať jsou to např. seriály nebo

knihy. Seriály a knihy určené k prezenčnímu studiu řešíme individuálně. Spíše však půjčíme a žádající knihovně dáme do podmínek pouze prezenční vypůjčení.

Otázka 13. Proč SVK, jako žádající knihovna, nemá předtištěný formulář na MVS?

Formulář jsme měli, ale vzhledem k malému počtu požadavků, a tomu, že každý knihovník ví, co je potřeba za údaje, jsme ho zrušili.

Otázka 14. U institucí uplatňujete pěti-týdenní lhůtu na vypůjčení. Neuvažujete o její zkrácení?

Tímto tématem jsme se zabývali, ale jakákoliv výjimka způsobuje problémy. A navíc, jak jsem zmínila, nezpůsobuje zásadní problémy. Knihovny si mohou, pokud není dokument žádán jiným uživatelem, výpůjčku v systému i samy prodloužit. Rozhodli jsme se zachovat stejné podmínky pro uživatele jiných knihoven – 4 týdny pro výpůjčku a týden na přepravu.

Otázka 15. Proč neuplatňujete sankce jako dožádaná knihovna u žádajících knihoven?

Knihovny jsou vesměs disciplinované, je v tom také míra loajality, není potřeba uplatňovat sankce, děje se to jen v opravdu jednotlivých případech.

Otázka 16. Nevíte, kolik uživatelů si v SVK založilo účet mojeID?

Letos to bylo 14 uživatelů.

Děkuji za rozhovor.

Příloha C

Webová stránka SVK odkazující na MVS

Středočeská vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace

kde nás najdete
Gen. Klapálka 1641
272 01 Kladno

běžná otevírací doba

pondělí	09:00 - 18:00
úterý	09:00 - 18:00
středa	zavřeno
čtvrtek	09:00 - 19:00
pátek	09:00 - 18:00
sobota	09:00 - 12:00
neděle, svátky	zavřeno

běžná otevírací doba

kontakty

ústředna
tel: 312 813 111
gsm: 777 804 901
email: library@svkkl.cz
dat. schránka: xu9w62t

ičo: 00089892

další kontakty

bankovní spojení

číslo účtu:
15330141/0100
Nejsme plátcí DPH.

Ptejte se knihovny

mojeID

f

katalog a databáze | **služby** | **o knihovně** | **pro knihovny** | **časopis čtenář** | **další odkazy** | **english**

Rychlá navigace: www.svkkl.cz » [pro knihovny](#) » [meziknihovní](#)

Meziknihovní výpůjční služba

Kontakt: **Silvia Matějková** mvs@svkkl.cz, 312 813 158, 72

Výpůjčky dokumentů lze objednávat prostřednictvím elektronického formuláře.

Ceník:

Úhrada nákladů na dopravu knihovního dokumentu v oblasti Kladna:

1. Registrovaným knihovnám budou účtovány skutečné náklady.
2. Neregistrovaným knihovnám bude účtováno poštovní náklady.

Náklady na dopravu, tj. poštovní, budeme knihovnám fakturována na konci kalendářního roku.

Dokumenty je možné vyzvedávat i vracet osobně. V tomto případě nejsou účtovány žádné poplatky.

Meziknihovní reprografické služby

Kontakt: **Silvia Matějková** mvs@svkkl.cz, 312 813 158, 721 285 377

K objednání kopie dokumentu lze využít **objednávkový formulář** nebo e-mailovou adresu mvs@svkkl.cz.

Ceník:

- černobílá kopie nebo tisk A4 2,- Kč
- černobílá kopie nebo tisk A3 4,- Kč
- barevná kopie nebo tisk A4 12,- Kč
- barevná kopie nebo tisk A3 24,- Kč

Náklady na zhotovení rozmnoženin budeme účtovat knihovnám pololetně. Výjimkou je částka do 100,- Kč včetně, která bude fakturována na konci kalendářního roku.

Ztráta nebo poškození vypůjčeného dokumentu

Žadající knihovna je povinna bezodkladně hlásit ztrátu nebo poškození vypůjčeného dokumentu a ve lhůtě stanovené SVK v Kladně nahradit škodu

1. stejným vydáním
2. stejným titulem jiného vydání
3. fotokopii
4. uhrazením ceny fotokopie
5. finanční částkou ve výši, kterou stanoví knihovna
6. dohodou s knihovnou o jiné náhradě (např. dokumentem, který SVK v Kladně určí)

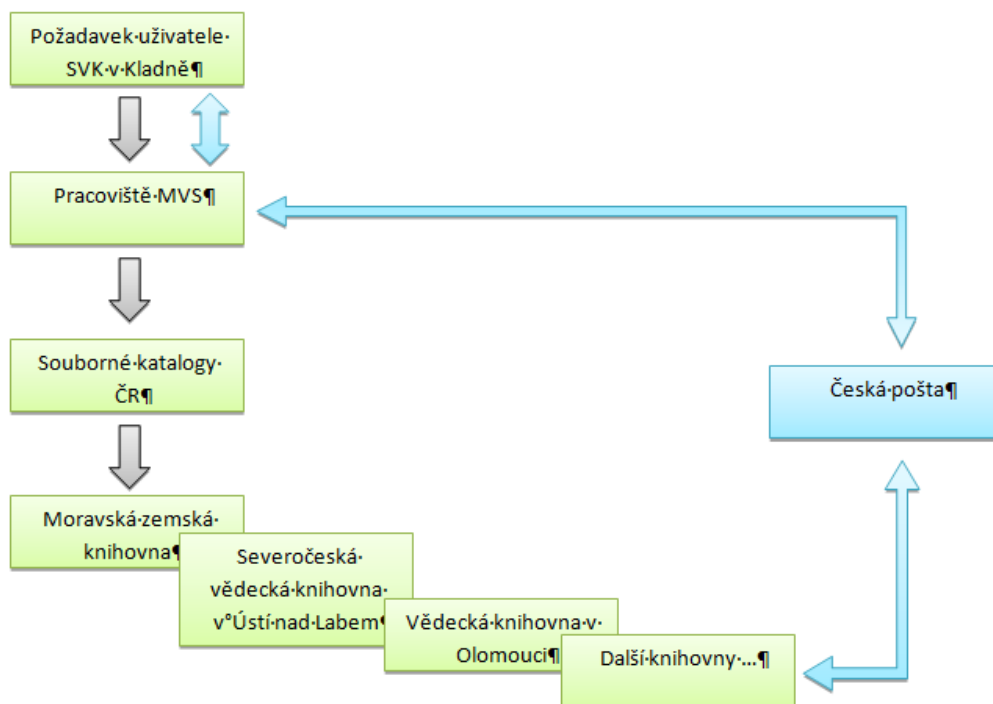
Ceník:

- vlastní náhrada a manipulační poplatek 40,- Kč
- úhrada knihovnického a knihařského zpracování při poškození nebo ztrátě dokumentu 100,- Kč
- náhrada za poškození dokumentu, které nebrání jeho dalšímu použití a je nevratného rozsahu 50,- Kč
- náhrada za poškození dokumentu, které nebrání jeho dalšímu použití a je malého rozsahu 30,- Kč

Webdesign V. Chalupník | Středočeská vědecká knihovna v Kladně

Příloha D

Cesta požadavku registrovaného uživatele SVK – SVK zde figuruje jako žádající knihovna

Příloha E

Cesta požadavku uživatele registrovaného v žádající knihovně – SVK
zde figuruje jako dožádaná knihovna

